ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ Макъ

Голос адыга

1923-рэ илъэсым гъэтхапэм къыщегъэжьагъэу къыдэкІы

№ № 76 — 77 (21806)

2019-рэ илъэс

ГЪУБДЖ

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 30

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП къыхэтыутыгъэхэр ыкІи нэмыкІ къэбархэр тисайт ижъугъотэщтых

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Владимир Путиным дышъэ медалыр МэщбэшІэ Исхьакъ къыритыжьыгъ

Кремлым и Екатерининскэ зал тыгъуасэ дышъэ медалэу «Урысые Федерацием Іофшіэнымкіэ и ЛІыхъужъ» зыфиІорэр къащаратыжьыгъ.

Урысыем и Президентэу Владимир Путиныр ары Урысыем щыщ нэбгыритфэу къэралыгъомрэ цІыфхэмрэ апашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр щызиІэхэм а наградэр къязытыжьыгъэр.

Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым ялъэпкъ тхакІоу, Адыгеим итхакІохэм я Союз иправление итхьаматэу МэщбэшІэ Исхьакъи ащ фэдэ дышъэ медаль къыфагъэшъошагъ.

Мыщ фэдэ наградэ къаратыжьыгъ АО-у «Южморрыбфлот» зыфиІорэм ипащэу Сергей Антоновым, мэшІокугъогу станциеу Инскэм идежурнэу Ольга Бочкаревам, заводэу «Красное Сормово» игенеральнэ директор иупчІэжьэгъоу Николай Жарковым, Къэралыгъо академическэ театрэу Е. Вахтанговым ыцІэкІэ щытым иартистэу Василий Лановоим.

«ЖъоныгъуакІэм и 1-р къызыщыблагъэрэм ехъулІэу сыкъышъуІукІэнэу ыкІи Урысыем ІофшІэнымкІэ и ЛІыхъужъ идышъэ медаль къышъостыжьынэу зэрэхъугъэр лъэшэу сигуап. Мыщ фэдэ медаль зыфагъэшъуашэхэрэр цІыф цІэрыІохэр, лэжьэкІошхохэр, хэгъэгум ыпашъхьэ гъэхъэгъэшхохэр щызиІэхэр ары. Шъори джащ фэдэу шъущыт, Урысыем, шъуищыІэныгъэ зэшъупхыгъэ Іофым шъуишъыпкъэу шъуафэлажьэ», — закъыфигъэзагъ мыщ фэдэ гущыІэхэмкІэ Урысыем и Президентэу Владимир Путиным дышъэ медалыр къызыфагъэшъошагъэхэм.

Урысыем и Президент ащ фэдэ наградэр къызэратыгъэ пэпчъ гъэхъагъэу иІэхэр хигъэунэфыкІыгъ. МэщбэшІэ Исхьакъ илитературнэ творчествэкІэ культурэхэр нахь зэпэблагъэ зэришІырэр, Урысыем щыпсэурэ лъэпкъ зэфэшъхьафхэм якІэн зэригъэбагъорэр Президентым хигъэунэфыкІыгъ.

«Хэгъэгу зэошхом ильэхъан къэхъугъэхэр адыгэ тхакІоу ыкІи усакІоу МэщбэшІэ Исхьакъ Шумафэ ыкъом илитературнэ ІофшІагъэхэм къащигъэлъэгъуагъэх. Ащ илирикэ, Темыр Кавказым ищытхъу зыІотэрэ итхыгъэхэм урысыбзэкІи, нэмыкІыбзэхэмкІи яджэх, хэгъэгум иклассикхэм япроизведениехэр адыгабзэкІэ зэрэзэрадзэкІыжьыгъэхэри гушІуагъоу щыт. Ау, гухэкІ нахь мышІэми, Советскэ Союзым ильэхъан зэрэщытыгъэм фэдэу, мы аужырэ ильэсхэм а Іофшіэным ащ фэдизэу зиушъомбгъурэп. Мы лъэныкъом тэ бэу щычІэтэнэ, а пстэур зыпкъ игъэуцожьыгъэн фае. Мы лъэныкъомкІэ Іофышхо зэрэпшІэрэм пае лъэшэу тыпфэраз», — къыІуагъ Владимир Путиным.

МэщбэшІэ Исхьакъ дышъэ медалыр къыратыжь зэхъум Адыгеим илыкІо купэу КъумпІыл Мурат зипащэр щыІагъ. Ахэм ахэтыгъэх Адыгеим ыцІэкІэ сенаторхэу Хъопсэрыкъо Муратрэ Олег Селезневымрэ, Адыгеим ыцІэкІэ Къэралыгъо Думэм идепутатэу Хьасанэкъо Мурат, общественнэ организациехэм ялыкІохэу Сэхъурэкъо Хьаутирэ Дзыбэ Кимэрэ.

ІофтхьабзэмджащфэдэухэлэжьагъэхЪъэрэщэе-Щэрджэсым и ЛІышъхьэу Темрезов Рэщыдрэ Къэбэртэе-Бэлъкъарым и ЛІышъхьэ ипшъэрылъхэр пІэлъэ гъэнэфагъэкІэ зыгъэцакІэу КІокІо Казбекрэ. Шъугу къэтэгъэкІыжьы МэщбэшІэ Исхьакъ тхылъ 60-м ехъу зэритхыгъэр, дунаим щыпсэурэ лъэпкъхэм ябзабэхэмкІэ ахэр зэрэзэрадзэкІыжьыгъэхэр. Тхьабысымэ Умар игъусэу Адыгэ Республикэм игимн ащ къыхихыгъ. Литературнэ творчествэм нэмыкІэу, ар хэгъэгуми, республикэми яобщественнэ, яполитикэ щыІэныгъэ чанэу хэлажьэ: СССР-м инароднэ депутатэу щытыгъ, СССР-м и Апшъэрэ Совет хэтыгъ. Джыдэдэм Урысыем и Общественнэ палатэ хэт.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ипресс-къулыкъу

КъумпІыл Муратрэ Урысыем спортымкІэ иминистрэу Павел Колобковымрэ зэІукІагъэх

Мэлылъфэгъум и 29-м Адыгеим и ЛІышъхьэу КъумпІыл Муратрэ Урысыем спортымкІэ иминистрэу Павел Колобковымрэ Москва зэІукІэгъу щызэдыряІагъ.

Республикэм испорт отраслэ иІофхэм язытет, федеральнэ программэу «2016 — 2020-рэ илъэсхэм физическэ культурэмрэ спортымрэ Урысые Федерацием зыщягъэушъомбгъугъэныр» зыфиІорэр Адыгеим тапэкІэ зэрэщыпхыращыщтым епхыгъэ Іофыгъохэм атегущыІагъэх.

ЗэІукІэгъум джащ фэдэу хэлэжьагъэх Адыгеим ыцІэкІэ Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Хьасанэкъо Муратрэ Адыгэ Республикэм физическэ культурэмрэ спортымрэкІэ и Комитет итхьаматэу Дэгужьые Муратрэ.

Республикэм щагъэцэкІэщт проект заулэ федеральнэ программэм хэгъэхьэгъэныр Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ игъоу ылъэгъугъ. Ахэм ахэхьэ атлетикэ онтэгъумкІэ республикэ гупчэ гъэпсыгъэныр, республикэ шы къэгъэчъапІэмрэ шы-спорт еджапІэмрэ гъэкІэжьыгъэнхэр, акробатикэмкІэ, гимнастикэмкІэ, батутым щыдэпкІэенхэмкІэ республикэ гупчэ шІыгъэныр.

Кушъхьэфэчъэ спортым пае федеральнэ спорт комплекс шІыгъэнымкІэ амалэу щыІэхэм

(ИкІэух я 2-рэ нэкІуб. ит).

КъумпІыл Муратрэ Урысыем спортымкІэ иминистрэу Павел Колобковымрэ зэІукІагъэх

(ИкІэух).

Республикэм испорт отраслэ иІофхэм язытет, федеральнэ программэу «2016 — 2020-рэ илъэсхэм физическэ культурэмрэ спортымрэ Урысые Федерацием зыщягъэушъомбгъугъэныр» зыфиІорэр Адыгеим тапэкІэ зэрэщыпхыращыщтым епхыгъэ Іофыгъохэм атегущыІагъэх.

ЗэІукІэгъум джащ фэдэу хэлэжьагъэх Адыгеим ыцІэкІэ Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Хьасанэкъо Муратрэ Адыгэ Республикэм физическэ культурэмрэ спортымрэкІэ и Комитет итхьаматэу Дэгужъые Муратрэ.

Республикэм щагъэцэкІэщт проект заулэ федеральнэ программэм хэгъэхьэгъэныр Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ игъоу ылъэгъугъ. Ахэм ахэхьэ атлетикэ онтэгъумкІэ республикэ гупчэ гъэпсыгъэныр, республикэ шы къэгъэчъапІэмрэ шы-спорт еджапІэмрэ гъэкІэжьыгъэнхэр, акробатикэмкІэ, гимнастикэмкІэ, батутым щыдэпкІэенхэмкІэ республикэ гупчэ шІыгъэныр.

Кушъхьэфэчъэ спортым пае федеральнэ спорт комплекс шІыгъэнымкІэ амалэу щыІэхэм шъхьафэу атегущыІагъэх. Урысыем и Президентэу Владимир Путиным пшъэрылъ зэрафишІыгъэм тетэу Урысые Федерацием иминистрэхэм я Кабинет мы проектым джыдэдэм щыхэплъэх.

ЦІыфхэм япсауныгъэ зыщагъэпытэщт физкультурэ комплексыкІэхэм ягъэпсынкІэ, ІэрышІ футболешІапІэхэм, Олимпиадэхэм ахэлэжьэщтхэр зыщагъэхьазырхэрэ кІэлэцІыкІуныбжьыкІэ спорт еджапІэхэм апае спорт оборудованием якъэщэфынкІэ, Урысыем ихэшыпыкІыгъэ командэхэм ахэтыщтхэм якъэгъэхьазырын пылъ спорт организациехэм финанс Іэпы Іэгъу ягъэгъотыгъэнымкІэ амалэу щыІэхэм ахэплъагъэх.

Спорт инфраструктурэм изегъэушъомбгъункІэ Адыгэ Республикэм Іофышхо зэрэщашІэрэр Урысые Федерацием спортымкІэ иминистрэу Петр Колобковым къыІуагъ. Бюджет мылъкур шІуагъэ къытэу, игъом ыкІи икъоу Адыгеим щагъэфедэх, республикэм федеральнэ гупчэм ыпашъхьэ щыриІэ пшъэрылъхэр зэкІэ егъэцакІэх.

Программэу «Спортыр — щыІэныгъэ шапхъ» зыфиІорэр Адыгеим дэгъоу зэрэщагъэцакІэрэми Павел Колобковым игугъу къышІыгъ. НепэкІэ республикэм спорт псэолъэ 900-м ехъу ит; 2018-рэ илъэсым нэбгырэ мини 172-рэ е республикэм исхэм япроцент 38-рэ физическэ культурэмрэ спортымрэ апылъыгъ. 2019-рэ илъэсым нэбгырэ мини 180-рэ фэдиз ахэм къахырагъэубытэнэу рахъухьэ.

«ЦІыфхэр жъугъэу зыхэлэжьэрэ спортымкІэ гъэрекІо республикэм пэрытныгъэр ыубытыгъ, апшъэрэ текІоныгъэхэр зыщашІырэ спортми зеушъомбгъу. Кушъхьэфэчъэ спортым, дзюдом ыкІи нэмыкІ бэнэкІэ лъэпкъхэм республикэм лъэшэу анаІэ зэращытырагъэтырэр сигуап. Илъэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьмэ, Урысыем кушъхьэфэчъэ спортымкІэ ифедерацие тыригъусэу Адыгеим велотрек къыщызэІутхыгъагъ. Кушъхьэфэчъэ спортым изегъэушъомбгъункІэ ащ ишІуагъэ къэкІуагъ, джыдэдэм ащ зэнэкъокъубэ щызэхащэ. Зэнэкъокъухэри, угъоинхэри зыщыкІощт велотрек дэгъу гъэпсыгъэным епхыгъэ Іофыгъом джыдэдэм тыдэлажьэ», — хигъэунэфыкІыгъ Урысые Федерацием спортымкІэ иминистрэ.

Павел Колобковым Адыгеим и ЛІышъхьэ игъоу ылъэгъугъэхэм къадыригъэштагъ, лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкІэ пащэхэм пшъэрылъ гъэнэфагъэхэр афишІыгъэх.

ЖъоныгъуакІэм и 1-р — Гъатхэмрэ ІофшІэнымрэ ямэфэкІ

Адыгэ Республикэм щыпсэухэу лъытэныгъэ зыфэтшІыхэрэр!

ТичІыпІэгъу лъапІэхэр!

Гъатхэмрэ ІофшІэнымрэ ямэфэкІ фэшІ тыгу къыддеІэу тышъуфэгушІо!

ЖъоныгъуакІэм иублэгъур дунаир къызыфэбэжьырэ, чІыопсыр къызыущыжьырэ, гъатхэм цІыфхэм кІочІэшхо къазыщыхилъхьэрэ, Іофыкіэхэм затыригъэгушхорэ, ягухэлъхэр къадэхъун зэралъэкІыщтым ягугъапІэхэр зыщырапхырэ лъэхъанэу щыт.

ЦІыфхэм ящыІэкІэ-псэукІэ сыдигъуи зыкъезыгъэІэтыщтыгъэр, гъэхъагъэ языгъэшІыщтыгъэр аІэшъхьитІу шъхьамысхэу, агу етыгъэу зэрэлажьэщтыгъэхэр ары. Адыгеим илІэужхэу тапэкІэ щыІагъэхэри джащ фэдагъэх. Тиреспубликэ непи социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ ышІынымкІэ лъапсэу щытыр, зигъо пшъэрылъхэр тэзыгъэгъэцакІэрэр ІофшІэныр ары.

ІофшІэнымкІэ хэбзэшІухэр зэрэлъыдгъэкІуатэрэм, тизыкІыныгъэ, тизэкъотныгъэ щыІэкІэ нахьышІум тызэрэфащэщтым, тиреспублики, хэгъэгури нахь фэшІыгъэ хъунхэм ахэр зэрэфэІорышІэщтхэм тицыхьэ телъ.

ТичІыпІэгъу лъапІэхэр, псауныгъэ пытэ шъуиІэнэу, шъугукІэ шъучэфынэу, нахьышІоу щыІэр къыжъудэхъунэу, ІофшІоу ешъухьыжьэхэрэм гъэхъагъэхэр ренэу ащышъушІынэу тышъуфэлъаІо!

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу КЪУМПІЫЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

ЖъоныгъуакІэм и 7-р — радиом, зэпхыныгъэм илъэныкъо пстэуми Іоф ащызышІэхэрэм я Маф

Радиом, цІыфхэр зэзыпхырэ отраслэхэм яІофышІэхэу лъытэныгъэ зыфэтшІыхэрэр!

Шъуисэнэхьат епхыгъэ мэфэкІым фэшІ тышъуфэгушІо!

Къэбар-коммуникационнэ технологиехэм псынкІэу хэхъоныгъэ зашІырэ лъэхъаным зэпхыныгъэм илъэныкъохэм ащылажьэхэрэм яІофшІэн мэхьанэу иІэм уасэ фэшІыгъуай. Экономикэм иотраслэхэм яІоф зэрэзэпыфэщтыр, къэралыгъом игъэІорышІэн, цІыфхэм псэукІэу яІэщтыр ахэр ары бэкІэ зэлъытыгъэр.

Республикэм исхэм ягушъхьэлэжьыгъэ зыкъегъэІэтыгъэнымкІэ, ахэм икъоу къэбархэр аІэкІэгъэхьэгъэнхэмкІэ Адыгэ Республикэм исвязистхэм, радиомрэ телевидениемрэ яІофышІэхэм джырэ технологиехэр къызфагъэфедэх.

Адыгеим связымкІэ иІофышІэхэм шІэныгъэу, опытэу, Іэпэ Іэсэныгъэу яІэр зигъо пшъэрылъхэм язэшІохын тапэкІи зэрэфагъэІорышІэщтым, республикэм ихэхъоныгъэ яІахьышІу зэрэхашІыхьащтым тицыхьэ телъ.

Ныбджэгъу лъапІэхэр, псауныгъэ пытэ, щыІэкІэ-псэукІэ дэгъу шъуиІэнэу, шъуиІофшІэнкІэ гъэхъэгъакІэхэр шъушІынэу тышъуфэлъаІо!

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу КЪУМПІЫЛ Мурат

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир НАРОЖНЫЙ

ГумэкІыгъохэр дэгъэзыжьыгъэнхэр

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет игъэкІотыгъэ зэхэсыгъоу тыгъуасэ иІагъэр зэрищагъ АР-м и Правительствэ и Тхьаматэу Александр Наролиным.

ІофтхьабзэмхэлэжьагъэхАдыгеим и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ инспектор шъхьаІэу Сергей Дрокиныр, ведомствэм, къулыкъухэм, муниципальнэ образованиехэм япащэхэр, нэмыкІхэри.

Гъэзетхэр, журналхэр къизытхыкІыхэрэм ахэр аІэкІэгъэхьэгъэнымкІэ къэралыгъо предприятиеу «Урысыем и Почтэ» республикэмкІэ и ГъэІорышІапІэ ипшъэрылъхэр зэригъэцакІэхэрэр ары Іофыгъо шъхьаІэу къэзэрэугъоигъэхэр зытегущыІагъэхэр. Ащ епхыгъэу къэгущыІагъ АР-м лъэпкъ Іофхэмкіэ, Іэкіыб къэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет и Тхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр.

Шъугу къэдгъэкІыжьын, илъэсэу тызхэтым щылэ мазэм и 11-м Адыгеим и ЛІышъхьэу КъумпІыл Мурат шъолъыр СМИхэм япащэхэм заІокІэм, цІыфхэм къыратхыкІырэ журналхэр почтэм игъом зэралъимыгъэІэсырэм игумэкІыгъо къыІэтыгъ титхэкІо цІэрыІоу, литературнэ-художественнэ ыкІи кІэлэцІыкІу журналхэм яззэхэубытэгъэ редакциеиредактор шъхьаІэу Мэщбэшіэ Исхьакъ. Ащ къыхэкІыкІэ АР-м иминистрэхэм я Кабинет изэхэсыгъо мы Іофыгъом щытегущыІэнхэу республикэм ипащэ пшъэрылъ къафишІыгъ. АР-м и ЛІышъхьэ дыряІэгъэ зэІукІэгъум ыуж Іофхэм язытет мониторинг шІыгъэным фэшІ республикэ ыкІи муниципальнэ гъэзетхэм яредактор шъхьаІэхэм Комитетым письмэхэр афигъэхьыгъэх. Почтэм икъутамэхэм яІофышІэхэр, муниципалитетхэм къащадагъэкІырэ гъэзетхэм яредакторхэр зыхэлэжьэгъэхэ дэкІыгъо зэхэсыгъохэр зэхащагъэх. Шъхьэлэхъо Аскэр къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, почтэм ыгъэуцурэ кІэтхапкІэм ыуасэ зэрэиным къыхэкІэу, къыдагъэкІырэр цІыфхэм алъыгъэІэсыгъэнымкІэ гъэзетхэм яредакциехэр нэмыкІ шІыкІэхэм алъэхъух. ГумэкІыгъо шъхьаІэхэм ащыщ почтэмкІэ къыратхыкІырэ шъолъыр гъэзетхэм ыкІи журналхэм япчъагъэ илъэс къэс нахь макІэ зэрэхъурэр. Арышъ, мы къулыкъум ипшъэрылъхэр зэрифэшъуашэу ыгъэцэкІэнхэм ыкІи кІэтхапкІэм ыуасэ къегъэІыхыгъэнымкІэ амалхэм яусэным мэхьанэшхо иІэу ылъытагъ.

Урысыем и Почтэ икъутамэу республикэм щыІэм ипащэу Антонина Полухинам къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, непэрэ мафэм ехъулІэу мы шъолъыр структурэм нэбгырэ 980-мэ Іоф щашІэ, ахэм ащыщэу 420-р — почтальоных, вакансиеу яІэр 2 ныІэп. ЩыкІагъэхэр щыІэхэми, пшъэрылъэу апашъхьэ щытхэр агъэцакІэхэу къыІуагъ.

Ау ащ фэдэ еплъыкІэм муниципалитетхэм япащэхэм ащыщхэм, республикэ гъэзетхэм яредактор шъхьаІэхэм, нэмыкІэу къэгущыІагъэхэм дырагъэштагъэп. Почтальонхэм ялэжьапкІэ зэрэцІыкІум дакІоу, къыратхыкІыгъэ гъэзетхэр цІыфхэм игъом аІэкІагъахьэхэрэп, ахэм ауаси зэрэиным гъэзетеджэхэр ыгъэразэхэрэп, къизытхыкІын амал зиІэр бэп.

— Непэ тызытегущыІэгъэ Іофыгъом мэхьанэшхо иІ. ЕджакІом гъэзетыр игъом ІэкІэхьаныр, шапхъэхэм адиштэу мы фэІо-фашІэр фэгъэцэкІэгъэныр почтэм ипшъэрылъ шъхьаІ. Ар зэшІохыгъэ зэрэхъурэм епхыгъэ мониторинг зэхэщэгъэн, мы лъэныкъомкІэ ІофшІэныр нахь гъэлъэшыгъэн фае. МыщкІэ цІыфхэм зэпхыныгъэ адытиІэным, ахэм яеплъыкІэ зэдгъэшІэным мэхьанэшхо иІ, — къыІуагъ Александр Наролиным.

ІофшІэпІэ чІыпІэхэр цІыфхэм ягъэгъотыгъэнхэм фытегъэпсыхьэгъэ къэралыгъо программэр 2018-рэ илъэсым шъолъырым зэрэщагъэцэкІагъэм, джащ фэдэу культурнэ кІэным ипсэуалъэхэр къэухъумэгъэнхэмкІэ пшъэрылъхэр зэшІохыгъэхэ зэрэхъурэм яІофыгъохэми къэзэрэугъоигъэхэр атегущыІагъэх, ахэм япхыгъэ унашъохэри ашІыгъэх.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

ИщыIэныгъэ гъогу щысэтехыпI

Адыгеим изаслуженнэ псэолъэшIэу Цуекъо Уцужьыкъу Хьисэ ыкъор игъэхъагъэхэмкIэ республикэм имызакъоу, Пшызэ шъолъыри дэгъоу щызэлъашIэ.

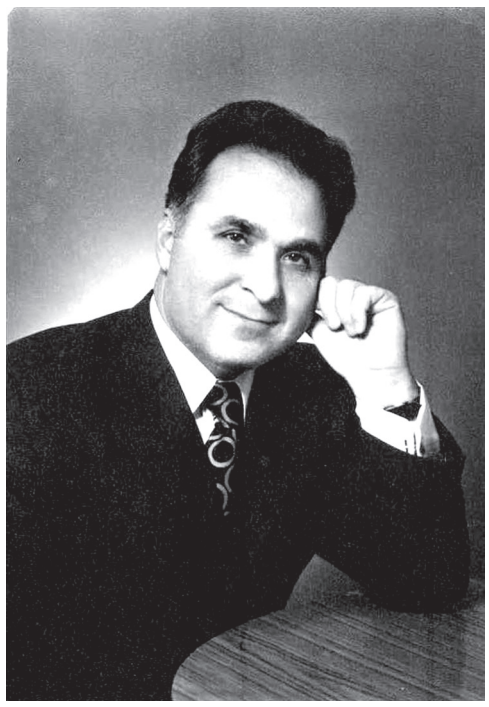

Апшъэрэ еджапIэм зычIэсыгъэ илъэситфыр хэмытэу илъэс 62-рэ Уцужьыкъо Iоф ышIагъ. Анахь гъэшIэгъоныр непи ар щысэп, Iоф ешIэ, ишIуагъэ къызэригъэкIощтым пылъ. Мы мафэхэм Уцужьыкъо июбилей хигъэунэфыкIыгъ, шъхьэкIэфэныгъэшхо зыфашIырэ псэолъэшIым ыныбжь илъэс 85-рэ мэхъу. Ащ щыIэныгъэ гъогу дахэу къыкIугъэр хэткIи щысэтехыпI. НыбжьыкIэ дэдэу Iофшэныр ригъажьи, непэ къызнэсыгъэми исэнэхьат фэшъыпкъэу мэлажьэ. Адыгэ автоном хэкум хэхъоныгъэхэр ышIынхэм иIахьышIу хэлъ, тишъолъыр ыкIи Краснодар краим арыт псэолъэшI организацие инхэм япэщагъ.

Уцужьыкъо къуаджэу Хьэлъэкъуае дэс Цуякъохэм яунэгъо зэгурыIожь къихъухьагъ. ИцIыкIугъом къыщегъэжьагъэу щыIэныгъэм илъэныкъо пстэури шIогъэшIэгъонэу, гукIэгъу, цIыфыгъэ хэлъэу къэтэджыгъ. Ны-тыхэри сабыим лъэшэу фасакъхэу, ар къызэраухъумэщтым пылъыгъэх. КIэлэцIыкIу губзыгъэм хэти жабзэ къыдигъотын ылъэкIыщтыгъ. Хьэлъэкъое ыкIи Пчыхьалыкъое еджапIэхэм шIэныгъэ ащызэригъэгъотыгъ. 1941-рэ илъэсым ятэ дзэм защэм, Уцужьыкъо илъэси 7 ныIэп ыныбжьыгъэр. Арэу щытми, унэгъо фэIо-фашIэхэр, мэкъумэщ Iофшэныр зэрифэшъуашэу ыгъэцакIэщтыгъэх. Зэо илъэсхэр ыкIи ащ къыкIэлъыкIуагъэхэр къин дэдагъэх. Ахъщэ горэ къызэригъэхъэщтым, унагъом IэпыIэгъу зэрэфэхъущтым Уцужьыкъо пылъыгъ. Зэоуж илъэсхэм янэрэ ышнахьыкIэ цIыкIурэ игъусэхэу чыиф унэ зэрашIыгъагъэр Уцужьыкъо непи щыгъупшэрэп. КIалэм къиныбэ зэпичыгъ, ау сыд фэдэрэ Iофшэни къымыгъащтэу ыпэкIэ лъыкIотагъ, иунагъо шIуагъэ горэ къызэрэфихьыщтым, ным, ышнахьыкIэ агу къызэрэдищэещтым пылъыгъ.

Илъэсхэр кIуагъэх, Уцужьыкъо я 10-рэ классыр къыухи, Пшызэ мэкъумэщ институтым ежь-ежьырэу чIэхьагъ. Еджэныр зыщыригъэжьэщт мазэр къэсынкIэ тIэкIу къэнагъ, ау ащ пэIухьащт ахъщэр къыздырихыщтым ныр егупшысэщтыгъ. Уцужьыкъо зэрэцIыфышIур арын фае, мы уахътэм щыIэгъэ «займ» зыфаIорэмкIэ ным соми 150-рэ къехьы. А IэпыIэгъум ишIуагъэкIэ кIалэм иеджэн лъигъэкIотэн, апшъэрэ гъэсэныгъэ зэригъэгъотын амал иIэ мэхъу. Стипендиеу къыратырэмкIэ ыкIи ным къыфигъэхьырэ ахъщэмкIэ Уцужьыкъо еджэ, шIэныгъэ куухэр зэрегъэгъотых. Къыздэхъухьэгъэ къуаджэр, ныбжьыкIэм ипшъэрылъхэр дэгъу дэдэу зэригъэцакIэхэрэм къыхэкIэу 1963-рэ илъэсым Адыгэ хэкум игъэцэкIэкIо комитет псэолъэшIынымкIэ иотдел ипащэу агъэнафэ. Мы илъэсхэм псэупIэхэр, промышленнэ предприятиехэр, еджапIэхэр, сымэджэщхэр, культурэм иучреждениехэр, гъогухэр, нэмыкI псэуалъэхэр бэу ашIыщтыгъэх. А пстэуми ягъэпсын Уцужьыкъо иIахьышхо хэлъ.

IофшIэным ылъэныкъокIэ гъэхъэгъэшхохэр зэришIырэм дакIоу иунагъо зэрифэшъуашэу ыгъэпсын зэрэфаери Уцужьыкъо зыщигъэгъупшэрэп. Шэртанмэ япхъоу Сарэрэ ежьыррэ сабыитIу къафэхъугъ: Сусанэрэ Муратрэ. IофшIэным кIочIабэ ыхьыщтыгъэми, илъфыгъэхэм уахътэ къафыхихыщтыгъ, ахэм пIуныгъэ-гъэсэныгъэ тэрэз ягъэгъотыгъэным сыдигъуи ынаIэ тыригъэтыгъ.

1965-рэ илъэсым Уцужьыкъо Мыекъопэ къэлэ исполкомым итхьаматэ игуадзэу хадзы. ПсэолъэшIыным, коммунальнэ хъызмэтым, транспортым ыкIи зэпхыныгъэм иIофыгъохэм афэгъэзэгъагъ. ПсэолъэшIыным, къалэм изэтегъэпсыхьан, псыр, къызэрыкIыгъэ унагъор къымыгъэукIытэжьхэу, институтыр къыухыгъ.

Апшъэрэ гъэсэныгъэ зызэрегъэгъотым ыуж, 1957-рэ илъэсым, Мыекъуапэ щашIырэ трестэу «Белгэсстроим» Уцужьыкъо агъакIо. Мыщ тIэкIурэ Iоф щишIагъ, нэужым кIэлакIэм цыхьэ къыфашIышъ, «Водоканалым» иинженер шъхьаIэу агъэнафэ. Ащыгъур ары зэхэщэн IофшIэнымкIэ сэнаущыгъэу хэлъым зыкъызызэIуихыгъэр. Мы системэм зыщылэжьэгъэ илъэсхэр ары къалэм «ливневэ канализацие» зыфиIорэм ишIын зырагъэжьагъэр, псырыкIуапIэхэр зыпкъ рагъэуцуагъэх, псыр зыщаугъоирэ псэуалъэхэм ягъэпсын ыкIи ягъэцэкIэжьын лъагъэкIотагъ. Исэнэхьат зэрэфэшъыпкъэм дакIоу къалэм иобщественнэ щыIакIи Уцужьыкъо чанэу хэлажьэ. Мыщ ыуж псэолъэшIыным епхыгъэу пэщэ IэнэтIэ зэфэшъхьафхэм аIутыгъ, иIофшIэнкIэ щытхъур къылэжьыгъ. КIэлэ электроэнергиер IэкIэгъэхьэгъэныр, къэзыгъэнэфырэ пкъыгъохэр гъэуцугъэнхэр, Мыекъуапэ игъогу шъхьаIэхэм асфальт ателъхьэгъэныр, нэмыкI IофыгъохэрзыщагъэцэкIэгъэ уахътэу а илъэсхэр щытыгъэх. Мы пшъэрылъхэр зэшIохыгъэнхэр къиныгъэми, тикъэлэ шъхьаIэ нахь кIэракIэ зэрэхъущтым Уцужьыкъо ыкIуачIэ хилъхьагъ. А илъэсхэм псэолъэшI организацие анахь инэу шъолъырым итыгъэр «Бэлгэсстроир» ары. 1967-рэ илъэсым псэолъэшIыным ылъэныкъокIэ опытышхо зыIэкIэлъ Уцужьыкъо мы организацием итрест игъэIорышIакIоу агъэнафэ. Нэужым трестым ыцIэ «Адыгпромстройкъ» зэблахъу. А организацием ипэщагъ илъэс 12-рэ Цуекъо Уцужьыкъо. Мы уахътэр ары псэупIэхэм яшIынкIэ къалэм анахь хэхъоныгъэшхо зишIыгъэр. Мыекъуапэ Iоф щызышIэрэ промышленнэ предприятиехэр зэкI пIоми ухэмыукъонэу мы илъэсхэм ашIыгъэх, а IофшIэныр зэхэзыщагъэр ыкIи зыпшъэ дэкIыгъэр Уцужьыкъу ары. Хэкум имызакъоу, къэралыгъом щызэлъашIэгъэ предприятие инхэу «Мыекъопэ редукторышI заводыр», гъомылэпхъэшI комбинатэу «Роспотребсоюзыр», «Промсвязыр», мебелышI комбинатэу «Зэкъошныгъэм» корпуснэ мебелыр къызщыдагъэкIырэ ицех, нэмыкIэу зигугъу къэпшIын плъэкIыщтыр макIэп. Заводэу «Точмашым» ишIын езыгъэжьагъэр мы трестыр ары. Джащ фэдэу 1975-рэ илъэсым троллейбусхэр зэрыкIощтхэ линием ишIын иапэрэ едзыгъо аухыгъ. Зипэщэ «Адыгпромстроим» гъэхъагъэу ышIыгъэхэм Уцужьыкъо непи арэгушхо, а илъэсхэр шIукIэ ыгу къэкIыжьых.

1980-рэ илъэсым Пшызэ ипсэолъэшI трест инэу «Краснодарстрой» зыфиIорэм Уцужьыкъо пащэ фашIы. ИлъэситIум къыкIоцI организацием IофшIэнэу ыгъэцакIэрэм хэпшIыкIэу хэхъуагъ. Илъэс пчъагъэ хъугъэу амытышъухэрэ объект заулэ ыухыжьын ылъэкIыгъ. Янэ Краснодар кощыжьынэу зэрэфэмыягъэм къыхэкIэу Уцужьыкъо Мыекъуапэ къегъэзэжьы. Объединениеу «Адыгколхозстроим» ипэщагъ илъэс 12-рэ Цуекъо Уцужьыкъо. Мы уахътэр ары псэупIэхэм яшIынкIэ къалэм анахь хэхъоныгъэшхо зишIыгъэр. Мыекъуапэ Iоф щызышIэрэ промышленнэ предприятиехэр зэкI пIоми ухэмыукъонэу мы илъэсхэм ашIыгъэх, а IофшIэныр зэхэзыщагъэр ыкIи зыпшъэ дэкIыгъэр Уцужьыкъу ары.

> Адыгпромстроим» ипэщагъ илъэс 12-рэ Цуекъо Уцужьыкъо. Мы уахътэр ары псэупIэхэм яшIынкIэ къалэм анахь хэхъоныгъэшхо зишIыгъэр. Мыекъуапэ Iоф щызышIэрэ промышленнэ предприятиехэр зэкI пIоми ухэмыукъонэу мы илъэсхэм ашIыгъэх, а IофшIэныр зэхэзыщагъэр ыкIи зыпшъэ дэкIыгъэр Уцужьыкъу ары.

Итхьаматэ игуадзэу тIэкIурэ Iоф ешIэ, нэужым проектнэ институтым ипащэу агъэнафэ. Къалэм щагъэпсынэу щыт псэуалъэхэм япроектхэр игъом шIыгъэнхэм ынаIэ тыригъэтыгъ. Чэщи, мафи имыIэу, зыфэгъэзагъэм гухахъо хигъуатэзэ Iоф ышIагъ. Аужырэ илъэс 13-м чэтэхъо объединением игенеральнэ пащэ псэолъэшIынымкIэ игуадзэу лэжьагъэ. Пенсием зэкIом, IофшIэныр къыгъэтIылъыгъ, ау бэрэ зы чIыпIэ исышъугъэп, ыкъо ифирмэ IофшIэныр щыпидзэжьыгъ.

ЫпшъэкIэ къызэрэщытIуагъэу, исэнэхьат зэрэфэшъыпкъэм дакIоу Уцужьыкъо унэгъо дахэ ышIагъ. Ишъхьэгъусэу Сарэ иIэпыIэгъоу ялъфыгъэхэр зэдапIугъэх, щыIэныгъэ гъогум тырагъэуцуагъэх. Мы нэбгыритIур зызэдэпсэухэрэр илъэс 60 хъугъэ. Ахэм къакIэхъухьажьыгъэ сабыйхэм ащэгушIукIых, ягугъапIэхэр арапхых. Апхъоу Сусанэ Пшызэ медицинэ университетыр, ординатурэр ыкIи интернатурэр къыухыгъэх, зисэнэхьат хэшIыкIышхо фызиIэ врач IэпэIасэ хъугъэ. Ишъхьэгъусэу Салбыйрэ ежьыррэ кIэлитIу зэдапIугъ. Анзоррэ Салимрэ ятэ игъусэхэу Iоф ашIэ.

Цуекъо Мурат Адыгеим щызэлъашIэрэ псэолъэшI. Ятэ ищысэтехэпIэу ищыIэныгъэ гъогу къырыкIуагъ, иIофшIэнкIэ шъхьэкIэфэныгъэр, лъытэныгъэр къылэжьыгъэх. Фирмэу «Марк-Сервис» зыфаIорэр зэхищагъэу, непи пэщэныгъэ дызэрехьэ. Мы организацием шэпхъэшIухэм адиштэрэ псэолъэ пчъагъэ республикэм щишIыгъ. Адыгеим ипсэолъэшIын системэ хэхъоныгъэу иIэхэм Мурат иIахьышхо ахэлъ. Непэ ащ къыщымыуцоу IофшIэныр лъегъэкIуатэ, ипшъэрылъхэр дэгъу дэдэу егъэцакIэх. ШIушIэныри Мурат зыщигъэгъупшэрэп, социальнэ учреждение пчъагъэхэм IэпыIэгъу афэхъу. Ишъхьэгъусэу Заремэ апшъэрэ медицинэ гъэсэныгъэ иI, цэхэм зыщяIазэхэрэ Адыгэ республикэ поликлиникэм ищытхъу аригъаIозэ Iоф щешIэ. Яшъаоу Таймуразрэ япшъашъэу Сусаннэрэ зэдапIугъэх. КIалэм унагъо ышIагъ, илъэситф зыныбжь шъэожъые яI. Унагъом исхэм афэдэу пшъашъэми апшъэрэ гъэсэныгъэ зэригъэгъотыгъ, ятэ ифирмэ юристэу Iут.

Цуекъо Уцужьыкъо сыд фэдэрэ IэнатIэ зыIоти, иIофшIэнкIэ, щыIэныгъэм еплъыкIэу фыриIэмкIэ щытхъур, лъытэныгъэр къылэжьыгъэх. IофшIэным ылъэныкъокIэ пытагъэ хэлъ, ау ащ дакIоу зэфагъэр, цIыфыгъэр, адыгагъэр сыдигъуи игъогогъух. Iоф къыдэзышIэгъэ цIыфхэм непэ къызнэсыгъэми арэущтэу алъытэ. ЛIакъоу къызхэкIыгъэмкIи ар щысэтехыпI, зэкIэхэми яупчIэжьэгъу. Цуякъохэм язэхахьэхэр гъогогъуихырэ зэхищэнхэ ылъэкIыгъ, лIакъом фэгъэхьыгъэ тхылъым икъыдэгъэкIын икIэщэкIуагъ. Уцужьыкъо АР-м изаслуженнэ псэолъэшI, медаль ыкIи щытхъу тхылъ пчъагъэ къыфагъэшъошагъ, лъэтэныгъэшхо зыфашIырэ цIыф.

Уцужьыкъо ищытхъу пIоныр, ыцIэ лъагэу пIэтыныр къылэжьыгъ. Ау анахь шъхьаIэу ежь ылъытэрэр ыкIи зэрыгушхорэр иунагъу, илъфыгъэхэр, ахэм къакIэхъухьажьыгъэхэр ары.

Мы цIыф шIагъом июбилейкIэ иунагъо исхэр, Цуекъо лIакъор, ныбджэгъухэр, IахьылхэрIоф дэзышIагъэхэр къыфэгушIох. Уцужьыкъо псауныгъэ пытэ ыкIи щыIэкIэшIу иIэу джыри илъэсыбэрэ иунагъо, илъфыгъэхэм ашъхьагъ итынэу фэлъаIох.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Адыгэ культурэм и Унэ икъыызэІухын хэлэжьагъэх

Стамбул ирайонэу Бейликдюзю мэфэкІ шІыкІэм тетэу мэлылъфэгъум и 27-м адыгэ культурэм и Унэ къыщызэІуахыгъ.

Мэхьанэшхо зиІэ мыщ фэдэ культурэ хъугъэ-шІагъэмкІэ Тыркуем щыпсэурэ адыгэхэм афэгушІонхэу къэкІогъагъэх Урысыем и Генеральнэ консулэу Стамбул щыІэ Андрей Подъелышевыр, Адыгеим и ЛІышъхьэу КъумпІыл Мурат, Адыгэ Республикэм илІыкІо купэу Тыркуем щыІэр.

Кавказ ассоциациехэм яфедерацие итхьаматэу Йылдыз Шекерджи, Бейликдюзю имэрэу Мехмет Мурат Челык, Стамбул и Адыгэ Хасэ хэтхэр мы Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх.

Адыгеим и ЛІышъхьэ мы хъугъэ-шІэгъэшхомкІэ адыгэхэм афэгушІуагъ, проектым игъэцэкІэн зэкІэ хэлэжьагъэхэм «тхьашъуегъэпсэу» ариІуагъ. Къалэм щыпсэурэ адыгэхэм яобщественнэ организациехэр кІэщакІо зэрэфэхъугъэхэм тетэу адыгэ культурэм и Унэ агъэпсыгъ. Хэбзэ чІыпІэ къулыкъухэри ащкІэ Іэпы-Іэгъу къафэхъугъэх, ахэм мылъкурэ чІыгу Іахьрэ къафыхагъэкІыгъ.

«Адыгэ Республикэмрэ Тыркуемрэ бэшІагъэ культурэмкІэ ыкІи искусствэмкІэ зэпхыныгъэ пытэ зызэдыряІэр. Тыркуем щыпсэурэ адыгэхэр нахь зэкъоуцонхэмкІэ, адыгабзэм, тарихъым, лъэпкъ шэн-хабзэхэм язэгъэшІэн тегъэпсыхьэгъэ общественнэ проектхэм язегъэушъомбгъункІэ мы хъугъэ-шІагъэр мэхьанэшхо зиІэ лъэбэкъоу хъугъэ», — хигъэунэфыкІыгъ Адыгеим и ЛІышъхьэ.

Мы проектым адыгэ лъэпкъыр нахь зэрипхынэу, адыгэ хэхэсхэм тарихъ чІыгужъым зэпхыныгъэу къыдыряІэр нахь ыгъэпытэнэу, язэдэлэжьэныгъэ нахь зыригъэушъомбгъунэу зэрэщыгугъырэр КъумпІыл Мурат къыхигъэщыгъ.

***«ІэкІыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъу пэпчъ адыгэ лъэпкъым зэрэщыщыр зэхишІэным, илъэпкърэ тарихъ чІыгужъымрэ къарыкІощтым ыгъэгумэкІыным тэркІэ мэхьанэшхо иІ», —** къыІуагъ КъумпІыл Мурат.

Адыгэ культурэм и Унэ къызызэІуахы нэуж ащ идиректорэу Омар Чоток илъэсым къыкІоцІ проектыр зэрагъэцэкІагъэм фэгъэхьыгъэу къафиІотагъ. Зы къатэу зэтет унэ агъэпсыгъ, адыгэхэм анэмыкІэу, лъэпкъым итарихърэ икультурэрэ нэІуасэ зафэзышІы зышІоигъохэми сыдигъуи ащ ипчъэхэр афызэІухыгъэщтых. Мыщ Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр, Адыгэ Хасэм изэхэсыгъохэр щызэхащэщтых, адыгабзэм изэгъэшІэнкІэ курсхэм, кІэлэцІыкІухэм апае кружокхэм Іоф щашІэщт.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Урысыемрэ Тыркуемрэ 2019-рэ илъэсыр культурэмрэ туризмэмрэ я Илъэсэу зэрагъэнэфагъэм адыгэ культурэм и Унэ мыгъэ къызэрэзэІуахыгъэм мэхьанэшхо зэряІэр Адыгеим и ЛІышъхьэ хигъэунэфыкІыгъ. КъумпІыл Мурат зэрилъытэрэмкІэ, адыгэ культурэм и Унэ Стамбул щыпсэурэ адыгэхэм яобщественнэ проектхэмрэ культурэмкІэ, гъэсэныгъэмкІэ япроектхэмрэ щыпхыращыщтхэм имызакъоу, хэгъэгу зэфэшъхьафхэм ялІыкІохэми мыщ щызэІукІэнхэ алъэкІыщт.

МыщкІэ щысэшІоу къэбгъэлъэгъон плъэкІыщт Адыгеим лъэпкъ къашъомкІэ и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсымрэ» лъэпкъ орэдымрэ къашъомрэкІэ и Къэралыгъо ансамблэу «Ислъамыемрэ» концертышхо мыщ къызэрэщатыгъэр. АщкІэ Адыгеим илІыкІо куп зыхэлэжьэгъэ Іофтхьабзэхэр Тыркуем щаухыгъэх.

«Ащ фэдэ мэфэкІышхо къызэрэтфишІыгъэм, икультурэ бай нэІуасэ тызэрэфишІыгъэм апае Адыгеим лъэшэу тыфэраз. КультурэмкІэ ащ фэдэ Іофтхьабзэхэу мэхьанэшхо зиІэхэм адегъэштэгъэн ыкІи зягъэушъомбгъугъэн, ащ фэдэ концертхэр нахь чІыпІэ хэхыгъэхэм ащызэхэщэгъэн фае», — ариІуагъ Урысые Федерацием и Генеральнэ консулэу Стамбул щыІэм концертыр зэхэзыщагъэмрэ ащ хэлэжьагъэхэмрэ.

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ипресс-къулыкъу

Лъэпкъыр зэрыгушхорэ шIэныгъэлэжь

ШIэныгъэлэжь цIэрыIоу, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу, гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым тарихъымкIэ иотдел инаучнэ Iофышхэ шъхьаIэу, шIэныгъэхэмкIэ Дунэе Адыгэ академием иапэрэ вице-президентэу Мэкъулэ Джэбраил Хьаджыбирам ыкъом ыныбжь шIэхэу илъэс 80 хъущт. Мэкъулэ Хьаджыбирамрэ Амырхъанрэ ябын-унэгъо Iужъу ар 1939-рэ илъэсым жъоныгъуакIэм и 2-м къыщыхъугъ.

Гурыт еджапIэм тарихъымкIэ щезыгъэджэгъэхэ Шаханов Владимир Дмитрий ыкъомрэ Шорэ Ибрахьимэрэ, литературэмкIэ икIэлэегъэджагъэу Къуныжъ Мыхьамэт ягугъу шIукIэ ащ бэрэ ешIы, ахэм тарихъымрэ адыгэхэм якультурэрэ шIу рагъэлъэгъугъэу елъытэ.

1957-рэ илъэсым Джэбраил гурыт еджапIэр къызеухым, автомобиль лъэмыджэу икъоджэ гупсэ щашIыщтыгъэм игъэпсын хэлэжьагъ. Илъэс зытешIэм дзэ къулыкъум ащи, Урысыемрэ Тыркуемрэ зыщызэпэIулъ гъунапкъэр къэзыухъумагъэхэм ахэтыгъ. Къулыкъур зыщихьыщтыгъэ апэрэ илъэсым классическэ бэнэнымкIэ СССР-м имастер мэхъу, штангэмкIи а 1-рэ разряд къыраты.

1959-рэ илъэсым ишышъхьэIу мазэ Киевскэ апшъэрэ авиационнэ училищым чIэхьанэу Дж. Мэкъулым тхылъ къыраты. Ау дзэ къулыкъум илъэхъан тыркъоу къытыращэгъагъэхэм апае медицинэ комиссием ар пхыригъэкIырэп.

1961-рэ илъэсым Джэбраилэ Къэбэртэе-Бэлъкъар къэралыгъо университетым итарихъ-филологие факультет тарихъымкIэ иотделение чIэхьэ. Апэрэ курсым джыри щеджэзэ археологием пэхьэ, кIэлэегъаджэу Н. А. Шафиевыр зипэщэ экспедициехэм чанэу ахэлажьэ. Ащ иапэрэ IофшIагъэ я XIV – XVI-рэ лIэшIэгъухэм агъэпсыгъэгъэ къэбэртэе къэхэлъэжъхэм афэгъэхьыгъагъ.

1966-рэ илъэсым университетыр къызеухым, Дж. Мэкъулым Къэбэртэе-БэлъкъарымкIэ Бэхъсан районым игурыт еджапIэхэм ащыщ горэм тарихъымкIэ ыкIи обществоведениемкIэ кIэлэегъаджэу Iоф щишIагъ. ЕтIанэ Кощхьэблэ районымкIэ селоу Вольнэм щыригъэджагъэх. 1968-рэ илъэсым СССР-м шIэныгъэхэмкIэ и Академие тарихъымкIэ и Институт иаспирантурэ ар чIэхьэ.

«Аспирантурэм сызыщеджэгъэ илъэсхэм сишъыпкъэу сишIэныгъэ хэзгъэхъуагъ, аспирантхэм ясовет IофэУ зэшIуихыхэрэм сахэлэжьагъ, тарихъымкIэ тхылъ зэфэшъхьафхэм сяджагъ, диссертациеу згъэхьазырырэм пае архив материалхэр хъоеу сыугъоигъэх», — игукъэкIыжьхэмкIэ юбилярыр къыддэгуащэ.

1971-рэ илъэсым ишэкIогъу мазэ Дж. Хь. Мэкъулыр партием и Кощхьэблэ райком пропагандэмрэ агитациемрэкIэ иотдел ипащэ игуадзэу агъэнафэ. Зэхэщэн Iофхэм зэрафытегъэпсыхьагъэри мыщ къыщэлъагъо. 1972-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 27-м Джэбраилэ икандидат диссертациеу «Роль Советов в хозяйственном и культурном развитии Адыгеи (1922 – 1937 гг.)» зыфиIорэр СССР-м и АН тарихъымкIэ и институт щыпхыригъэкIыгъ. 1971-рэ илъэсым ишэкIогъу къыщегъэжьагъэу 1986-рэ илъэсым имэзае нэс партием и Кощхьэблэ райком, етIанэ КПСС-м яхэку комитет ащ Iоф ащишIагъ.

1986-рэ илъэсым имэзае Дж. Хь. Мэкъулыр экономикэмкIэ, бзэмкIэ, литературэмкIэ, тарихъымкIэ Адыгэ научнэ-ушэтэкIо институтым идиректорэу агъэнафэ. А институтым ипащэу, Къэбэртэе-Бэлъкъарымрэ Къэрэщэе-Щэрджэсымрэ янаучнэ-ушэтэкIо институтхэм апроектхэмкIэ координаторэу зэрэщытыгъэм епхыгъэу зэхэщэн Iофхэмкли, наукэмкли ащ бэ зэшIуихыгъэр. Институтым республикэм иобщественнэ-политикэ, икультурэ щыIэныгъэ чIыпIэу щиубытырэр ащ дэгъоу къыгурыIощтыгъ, зипэщэ учреждением истатус къэIэтыгъэным ишъыпкъэу ыуж итыгъ. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 1992-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 10-м ышIыгъэ унашъом тетэу гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институткIэ ащ еджэхэу рагъажьэ.

ШIэныгъэхэмкIэ Дунэе Адыгэ академиеу 1992-рэ илъэсым зэхащагъэм Урысыем имызакъоу, IэкIыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ адыгэ шIэныгъэлэжь 300-м ехъу зэрипхыгъ. Мы организацием изэхэщэн тиюбиляр иIахьышIу хишIыхьагъ. КъызызэIуахыгъэ апэрэ мафэхэм къащегъэжьагъэу 2008-рэ илъэсым нэс академием иапэрэ вице-президентэу щытыгъ. Адыгэ хэбзэ-зэхэтыкIэхэр зыпкъ игъэуцожьыгъэным тегъэпсыхьэгъэ проектхэм якъыхэхын иIахьышIу хишIыхьагъ. АРИГИ-м ишIэныгъэлэжьыбэ академием идействительнэ членэу хадзыгъагъ.

Наукэмрэ зэхэщэн Iофхэмрэ анэмыкIэу Дж. Хь. Мэкъулыр социализмэр Темыр Кавказым щыгъэпсыгъэнымкIэ Iофыгъоу щыIагъэхэм язэхэфын ишъыпкъэу пылъыгъ. Н. Ф. Бугаевым игъусэу 1994-рэ илъэсым монографиеу «Народы и власть: «Социалистический эксперимент (20-е годы)» зыфиIорэр ащ къыхиутыгъ. Мы монографиехэмрэ инэмыкI IофшIагъэхэмрэ яположение, язэфэхьысыжь шъхьаIэхэр ары Дж. Хь. Мэкъулым идокторскэ диссертацие лъапсэ фэхъугъэхэр. РАН-м и Дагъыстан научнэ гупчэ тарихъымкIэ, археологиемкIэ ыкIи этнографиемкIэ и Институт 1996-рэ илъэсым ар гъэхъагъэ хэлъэу щыпхыригъэкIыгъ.

Дж. Хь. Мэкъулыр научнэ учреждением зэрипэщагъэм дакIоу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетми кIэлэегъаджэу Iоф щишIагъ. 1998-рэ илъэсым ащ профессорыцIэр къыфагъэшъошагъ.

Илъэс 14-м ехъурэ Мэкъулэ Джэбраилэ гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым ипэщагъ. А уахътэм къыкIоцI мы учреждением Темыр Кавказым уасэу къыщыфашIырэм хэхъуагъ. Научнэ кадрэ ныбжьыкIэхэм якъэгъэхьазырын ащ лъэшэу ынаIэ тыригъэтыгъ. 1986 – 2000-рэ илъэсхэм институтым Iоф щызышIэщтыгъэхэр фэди 4-кIэ нахьыбэ хъугъэ. ШIэныгъэлэжь ныбжьыкIэ 20-м ехъу научнэ гупчэ зэфэшъхьафхэм къащагъэхьазырыгъ. 1986-рэ илъэсым институтым шIэныгъэхэмкIэ кандидати 7 нахь Iумытыгъэмэ, доктор гори ямыIагъэмэ, 2000-рэ илъэсым доктор 13-мэ, кандидат 25-мэ ащ Iоф щашIэщтыгъ.

«Мэкъулэ Джэбраилэ ишIушIагъэхэм зэу ащыщ научнэ кадрэ ныбжьыкIэхэм якъэгъэхьазырын ренэу зэрэфэгумэкIыщтыгъэр, ныбжьыкIэ куп Москва дэт аспирантурэм щеджэнэу зэригъэкIуагъэр, — къеIуатэ АРИГИ-м этнологиемрэ лъэпкъ искусствэмрэкIэ иотдел ипащэу Гъубжьэкъо Марат. – Академическэ институтышхохэм тащеджэнэу, хэгъэгум испециалист пэрытхэм таIукIэнэу, шIэныгъэлэжь цIэрыIохэм ялекциехэм тядэIунэу, архивышхохэм, библиотекэ цIэрыIохэм тащылэжьэнэу тинасып къыхьыгъ. А лъэхъаным тишIэныгъэ зэрэхэдгъэхъуагъэм нэмыкIэу, Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Абхъазым, тихэгъэгу ичIыпIэ зэфэшъхьафхэм къарыкIыгъэхэм ащыщхэри ныбджэгъу шъыпкъэ къытфэхъугъагъэх.

ТищыIэныгъэ зэпыфэным зиIахьышIу хэзышIыхьэгъэ Джэбраилэ къытфишIагъэр зыкIи тщыгъупшэщтэп, июбилейкIэ тыфэгушIо, жъышъхьэ мафэ хъунэу тыфэлъаIо».

Философиемрэ социологиемрэкIэ отделыр мы институтым къыщызэIухыгъэным кIэщакIо фэхъугъагъэри Джэбраил ары. Ащ Iутхэр республикэм иобщественнэ-политикэ щыIэныгъэ иIофыгъо зэфэшъхьафхэм язэхэфын пылъых.

Адыгэ Республикэр ылъэ теуцонымкIэ Iофыгъо зэфэшъхьафхэу щыIагъэхэм афэгъэхьыгъэу научнэ IофшIэгъэ заулэ мы аужырэ илъэсхэм Дж. Хь. Мэкъулым ытхыгъ. Я 90-рэ илъэсхэм мэхьанэшхо зиIэгъэ «Комитет-40» зыфаIорэм фэгъэхьыгъэ тхылъ шъхьафи шIэныгъэлэжьым къыдигъэкIыгъ. Октябрэ революцием илъэхъан Кощхьаблэ къыщыхъугъэхэр ащ истатьяхэм къащыреIотыкIы, адыгэхэм гурыт лIэшIэгъухэм псэукIэу яIагъэм фэгъэхьыгъэ монографие шIэхэу къыдигъэкIыщт. Адыгеим итарихъкIэ ятIонэрэ томым Iоф дэзышIэхэрэм Мэкъулэ Джэбраили ахэт.

Дж. Хь. Мэкъулым монографие 21-рэ къыдигъэкIыгъ, нэмыкI шIэныгъэлэжьхэм ягъусэу научнэ IофшIэгъабэмэ адэлэжьагъ, Москва, Краснодар, Налщык, Темыр Кавказым инэмыкI къалэхэм научнэ статья 40 къащыхиутыгъ, адыгэхэм ятарихъ фэгъэхьыгъэ материал 99-рэ гъэзетхэм къарыхьагъ. «Комитет-40» зыфаIорэм фэгъэхьыгъэ имонографие 2018-рэ илъэсым тыркубзэкIэ къыдэкIыгъ.

Дж. Хь. Мэкъулым наукэмкIи, зэхэщэн Iофхэмкли гъэхъагъэу иIэхэм апае медаль 13, щытхъу тхылъ 18, щытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм наукэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшху» зыфиIорэр 2003-рэ илъэсым къыфагъэшъошагъ, Кощхьаблэ ицIыф гъэшIуагъ.

Джэбраилэ АРИГИ-м тарихъымкIэ иотдел инаучнэ Iофышхэ шъхьаIэу непи мэлажьэ, ыкIуачIэ из, научнэ гухэлъыби иI.

Тиюбилярэ ащ ишъхьэгъусэу Татьянэрэ бын-унэгъо дахэ зэдашIагъ, акъоу Айдэмыр ылъэ тырагъэуцуагъ, ащ къыпыхъогъэ къорэлъфищмэ джы ащэгушIукIых.

Адыгеим итарихъ изэгъэшIэн зиIахьышIу хэзышIыхьэгъэ Джэбраилэ псауныгъэ пытэ иIэнэу, игъашIэ кIыхьэ хъунэу, гухэлъышIоу иIэхэр къыдэхъунэу фэтэIо.

ПЭНЭШЪУ Аскэр.
Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ доктор, АРИГИ-м тарихъымкIэ иотдел инаучнэ Iофышхэ шъхьаI.

ДгъэлъэпIэрэ цIыфхэр

Шъэумэн Хьазрэт иилъэс 82-рэ

IофшIэкIошхоу, меценатэу, техническэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, профессорэу, Адыгэ Республикэм илъэситфэ и Президентыгъэу Шъэумэн Хьазрэт Мэджыдэ ыкъом къызыхъугъэ мафэр жъоныгъуакIэм и 1-м хагъэунэфыкIыщт.

Хьазрэт фэдэхэм хъишъэ хъугъэ цIыфхэкIэ зэрэдунаеу щяджэх, ахэм ягупыкI щытхъукIэ къафегъэзэжьы. ШIушIагъэр бэ зыхъукIэ зышIошъ мыхъухэрэри щыIэх, цIыфым игъашIэ пшысэм рагъапшэ.

Зыми къыугупшысыгъэп Хьазрэт, ежь-ежьырэу игъэшIэ гъогу пхырищыгъ, «плъэкIырэмкIэ цIыфхэм адэIэпыI» ятэ зэриIощтыгъэр жьэу ыгу риубытэгъагъ, къинхэм къагъэуцугъэп, гъэхъэгъэшхохэр хэгъэгум ыпашъхьэ щишIыгъэх, ишIушIагъэкIэ Гиннессхэм я Тхылъ дэхьагъ.

Хьазрэт къызыхэкIыгъэхэр шапсыгъэ лэжьэкIо лIэкъожъэу Шъэумэнхэр ары. Ятэу Мэджыдэ псаоу заом къызекIыжьым IэпыIэгъу зыфэмыхъугъэ шъузабэ Афыпсыпэ къыдэнагъэп. Зым коц тIэкIу, адрэм керосин, нэмыкIым мэлэу ыукIыгъэм щыщэу лы такъыр... Ятэ изекIуакIэ кIалэхэми яшэпхъагъ, Хьазрэт ар илъэс 80-м ехъугъэу егъэцакIэ. Шапсыгъэ къуаджэм къыщыхъугъэ кIалэм ицIыкIугъом къыщегъэжьагъэу чIыпIэ чыжьэхэм анэсынэу, хъугъэ-шIагъэхэм ахэфэнэу, IофкъинхэрзэшIуихынхэу ыгу къэкIыщтыгъэх. Тхылъэу заджэхэрэм ахэт геройхэм зылъащэщтыгъ.

Чукоткэрэ Магаданрэ япредприятие зэфэшъхьафхэм IофащишIагъ. Дышъэр къызщычIахырэ артельхэу «Восход», «Союз» зыфиIохэрэм япащэхэм ягуадзэу щытыгъ. Зыхэтхэм ащыщ шъыпкъэ хъугъэу цыхьэ къыфашIыщтыгъ. Хьазрэт илъэс 29-рэ нахь ыныбжьыгъэп «Полюс» зыфиIорэ комбинатышхом ипащэу зыхадзым. Ащ фэшъхьафэу дышъэ къычIэхыным пылъ предприятие 19-мэ Iофаригъашэщтыгъ.

«Полюсым» икъэхъукIэ хъугъэр Хьазрэт журналистхэм адишIыгъэ зэдэгущыIэгъухэм ащыщ къыщиIотэгъагъ. Сыбыр дышъэ къыщагъотынэу Сталиным илъэхъан экспедициехэр щэгъогогъо ыгъэкIогъагъэх, зыми къыгъэзэжьыгъэп. Нэужым Хрущевым ишIоигъоныгъэкIэ партием ихэку комитет ипащэхэр къеджэхи Шъэумэн Хьазрэт къыраIогъагъ дышъэм лъыхъунэу къезэгъымэ, ищыкIэгъэ пстэумкIи IэпыIэгъу фэхъунхэу. Нэбгырэ 400-рэ трактори 110-рэ игъусэхэу, градус 64-рэ чъыIэу зыдэщыIэ Магадан ахэр ратэкъогъагъэх. Бэ ащыгъум Хьазрэт къинэу зэпичыгъэр, ахэр ары зыпсыхьагъэри. Ар авиакатастрофэм щэгъогогъо хэфагъ, тракторым исэу мыл чIэгъым чIихьэгъагъ, псыхъом зэпырыкIхэзэ рихьыжьи, километрэ 70-кIэ IуихыгъагъI, мэзитIу тешIагъэу килограмм 45-рэ нахь къымыщэчыжьэу къыгъэзэжьын ылъэкIыгъагъ.

Хьазрэт 1969-рэ илъэсым Магадан къэбыби партием икъэлэ комитет иапэрэ секретарь риIогъагъ: «Аэропортым самолетым изэу къэсщэгъэ дышъэр тет».

Я 90-рэ илъэсхэм зэрэкъэралыгъоу къыщычIахырэ дышъэм ипроцент 20-р «Полюсым» къыщычIахыщтыгъ. Процент 80-м икъэгъотын адрэ предприятие 300-р дэлажьэщтыгъ.

Опытышхо зиIэ хъугъэ Хьазрэт, техническэ шIэныгъэхэмкIэ докторыр, биотехнологиякIэу къызфэкIуагъэр агъэфедэзэ, ежьым къызэриIощтыгъэу, чIыопсым пцIыим дышъэ къыхифыным пае илъэс миллионхэр зытыригъэкIуадэрэм ежь икомбинат ireакторхэм тхьамафэкIэ ар зэшIуахыщтыгъ.

Гъэхъэгъэ ин дэдэхэу хэгъэгум ыпашъхьэ щишIыгъэхэм апае Хьазрэт орденэу «За честь и доблесть», «За службу российскому народу» зыфиIохэрэр, «Честь и Слава» зыфиIорэм иящэнэрэ ыкIи иятIонэрэ степень зиIэхэр, апшъэрэ Урысые шIухьафтынэу «Урысыем илъэпкъ Олимп» зыцIэр къыфагъэшъуашэх. Шъэумэн Хьазрэт ыцIэ зыхьырэ общественнэ шIушIэ фонд 1966-рэ илъэсым зэхищагъ. 2000-рэ илъэсым шIуагъэ хэлъэу Iоф зэришIэрэм ыкIи къэралыгъом имылъку зэрэхигъэхъуагъэм афэшI УФ-м и Президент ышъхьэкIэ Щытхъу тхылъ къыфегъэшъуашэ.

Урысыем дышъэ къычIэзыхырэ промышленнэ предприятиеу итхэм зэкIэми Хьазрэт икомбинат ары анахь иныгъэр. Ащ илъэс къэс дышъэ тонн 20 къытыщтыгъ. Нэужым Хьазрэт имылъкукIэ хьалыгъугъэжъэ, щэ, нэкулъ къызщашIырэ заводхэр, еджапIэхэр, сымэджэщхэр цIыфхэм афаригъэшIыгъагъэх. ИIофышIэхэм ясабыйхэм гъэ къэс хы ШIуцIэм зыщагъэпсэфыщтыгъ. Нэужым сабый ибэхэм ыкIи янэ-ятэхэм хабзэм къаIихыгъэу ыпIухэрэм унэ-лицей Красноярскэ къащыфызэIуихыгъ, кIэлэцIыкIу IыгъыпIэ щаригъэшIыгъ. Нэбгыришъэ пчъагъэ ахэм ащаIыгъых, ащарагъаджэх, щыкIагъэ ямыIэу шIэныгъэхэр ащарагъэгъотых.

2002-рэ илъэсым Адыгэ Республикэу къызщыхъугъэм илыкIохэр Хьазрэт дэжь кIохи, Президентэу хадзы зэрашIоигъор раIогъагъ. Ежьыри къеуцуалIи, хэдзакIохэм япроцент 65-м амакъэхэр фатыхи, илъэситфэ пащэу тиIагъ. ПрезидентыкIэм иамалхэр ыушэтырэм фэдэу а илъэсым Адыгеим ипсэупIэхэмрэ ичIыгухэмрэ псышхо къакIэоГъагъ. Псым зиунэхэр, зихатэхэр, зибылымхэр ыхьыгъэу къэнэгъагъэр бэ. Ащыгъум Адыгэ Республикэм и Президентэу Шъэумэн Хьазрэт лъэшэу цIыфхэр щыгугъыщтыгъэх. Цыхьэу къыфашIыгъэр Хьазрэт къыгъэшъыпкъэжьыгъ. Псыкъиушхом къыздихьыгъэ тхьамыкIагъохэм ядэгъэзыжьын пэIухьащт ахъщэр федеральнэ гупчэм къызитIупщыщтым емыжэу зиунэхэр къызэхэогъэ унэгъуабэмэ унакIэхэр ежь имылъкукIэ афаригъэшIыгъагъэх. Псыр къызкIэуагъэ пэпчъ ахъщэ IэпыIэгъур нэсыгъагъ.

Шэуджэн районым ит къутырэу ХьапакIэм, нэмыкI чIыпIэхэми афэдэу мэзитIу-щыкIэ цIыфхэр унакIэхэм ащычIэхьажьыгъагъэх. Ахэм яIункIыбзэхэр къаритыжьынхэу ежьыр къызэкIом, лъэшэу зэрэфэразэхэр, псэпэшхо зэришIагъэр къыраIуагъ. Зиунэ ихьэгъэгъэ бзылъфыгъэр гушIом хэтэу гъы зэпытыгъ, «Сыд фэдэ гущыIэха мыщ есIощтхэр?» ыIощтыгъ. Микрофоным къызыIохьэм шъхьащэ фишIи «Тхылъ плъыжьым» пцIэ датхэн фае» къыриIогъагъ. КъыIо шIоигъуагъэр къыгурыIуагъэу Хьазрэт бзылъфыгъэм IаплI рищэкIыгъагъ.

Шъэумэн Хьазрэт ишIушIэгъунэ иIэп. Ежьыр къызщыхъугъэ къуаджэу Афыпсыпэ уахътэм диштэу щаригъэшIыгъэ медицинскэ гупчэу «Я XXI-рэ лIэшIэгъум иклиник» зыфаIорэм Адыгеим, Краснодар краим, нэмыкI чIыпIэхэм къарыкIырэ сымаджэхэр щагъэхъужьых. Шъэумэн Хьазрэт мэщыт ыкIи чылысыбэмэ яшIын хэлэжьагъ, заом хэтыгъэхэм, сэкъатныгъэ зиIэхэм, кIэлэцIыкIу поликлиникэхэм, ибэхэм IэпыIэгъу афэхъугъ.

Сомэ миллиони 100 Адыгеим иеджапIэхэм Шъэумэн Хьазрэт къафитIупщыгъ, ИлъэсыкIэм икъихьагъум сабыйхэм шIухьафтынхэр къафишIыгъэх. Сирием къикIыжьыгъэхэу Афыпсыпэ чIыпIэ зыгъэIорышIэжьыпIэм хэхьэрэ псэупIэхэм ащыпсэухэрэм иахъщэ IэпыIэгъу (нэбгырэ пэпчъ сомэ мини 100 зырыз) анэсыгъ. ЦIыфхэм газыр афыраригъэщагъ. Адыгеим, Краснодар краим, Ленинград, Москва, Красноярскэ адэт апшъэрэ еджапIэхэм ренэу IэпыIэгъу афэхъу. ШIушIэ фондэу къызэIуихыгъэм Iоф ешIэ, цIыф минхэм ащ ишIуагъэ якIыгъ, джыри иIэпыIэгъу зэпыурэп. 1999-рэ илъэсым Урысыем ипредприятиехэр зыхэлэжьэгъэ зэнэкъокъум ар ащытекIуагъ, 2000 — 2001-рэ илъэсхэм «Полюсыр» Урысые предприятие анахь дэгъоу къагъэлъэгъогъагъ, дышъэ къычIэзыхырэ анахь предприятие инищэу дунаим тетхэм ахэфэгъагъ.

Шъэумэн Хьазрэт ишIушIагъэ гъунэ иIэп, ар зэкIэ къэптхыни плъэкIыщтэп, нэкIубгъор икъущтэп. ИдунэететыкIэ мылъку закъор арэп къэзыгъэбаирэр, цIыфыгъэу, гукIэгъоу, шIулъэгъоу цIыфхэм афыриIэр ары.

Хьазрэт имэфэкI ехъулIэу Адыгеим щыпсэухэрэм ацIэкIэ тыфэлъаIо ипсаунымгъэ къыщымыкIэу бэрэ тиIэнэу, ишIушIагъэ зэбгъэпшэн зэрэщымыIэр, уасэ зэрэфэтшIырэр етэIо. Опсэу, тицIыф лъапI.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Чылысым етыгъуагъэхэр къагъотыгъэх

Мыекъуапэ дэт Свято-Троицкэ кафедральнэ чылысым дышъэм хэшІыкІыгъэ пкъыгъоу чІатыгъукІыгъэхэр Адыгэ Республикэм хэгъэгу кІоцІ Іофхэмкіэ и Министерствэ иІофышІэхэм къагъотыжьыгъэх. Къулыкъушіэхэм ахэр чылысым къыратыжьыгъэх. Іофтхьабзэм хэлэжьагъ хэгъэгу кІоцІ Іофхэмкіэ министрэу Владимир Алай, Мыекъопэ ыкІи Адыгэ епархием яархиепископэу Тихон, нэмыкІхэри.

Мэлылъфэгъум и 19-м пчэдыжьым жьэу мы бзэджэшІагъэм фэгъэхьыгъэ къэбар полициемлъагъэІэсыгъ. Зыщыщ амышІэрэ нэбгыритІу чэщым чылыс щагум дэхьагъ ыкІи шъхьангъупчъэр хаути, ащ чІэхьагъэх. Тхьэм лъэІу фызиІэхэм е гупыкІкІэ цІыфхэм къагъэтІылъыгъэ дышъэхэр бзэджашІэхэм атыгъугъэх. Экспертхэм къызэралъытагъэмкІэ, сомэ мин 250-рэ фэдиз зытефэщт пкъыгъохэр аштагъэх.

Оперативнэ-лъыхъон Іофтхьабзэу полициемиІофышІэхэм рагъэкІокІыгъэм ишІуагъэкІэ бзэджэшІагъэр зезыхьагъэхэр охътэ кІэкІым къыхагъэщыгъэх. Мыекъуапэ щыщэу, ыпэкІэ хьапсым чІэсыгъэ бзылъфыгъэу илъэс 25-рэ зыныбжьымрэ ащ иІахьыл пшъашъэу илъэс 15 зыныбжьымрэ къаубытыгъэх.

Министрэу Владимир Алай къызэриІуагъэмкІэ, полицейскэхэм чанэу Іоф ашІагъ, охътэ кІэкІым къыкІоцІ бзэджэшІагъэр зезыхьагъэхэр къыхагъэщыгъэх.

Архиепископэу Тихон полициемикъулыкъушІэхэм зэрафэразэр игущыІэ къыщыхигъэщыгъ.

— ЦІыфхэм ягупыкІэу, уасэ зэратырэ пкъыгъохэу чылысым къыфагъэзагъэхэр зытыгъугъэм бзэджэшІэгъэ хьылъэ дэдэ ышІагъ, — къыІуагъ ащ. — Янэ етыгъожьыгъэм фэдэ ар мэхъу. Мэфищым къыкІоцІ бзэджэшІагъэр зезыхьагъэхэр къэжъугъотыгъэх ыкІи дышъэм хэшІыкІыгъэ хьап-щыпхэр къытфэшъухьыжьыгъэх. ШъуиІофшІэн осэ ин зэриІэр къыхэзгъэщы сшІоигъу.

Дзэм кІощтхэм я Мафэ хагъэунэфыкІыгъ

Республикэ дзэ комиссариатыр кІэщакІо зыфэхъугъэ общественнэ-патриотическэ Іофтхьабзэу «Дзэм кІощтхэм я Маф» зыфиІорэр Мыекъопэ дзэ гарнизоным ичастьхэм ащыщэу я 227-рэ артиллерийскэ бригадэм щызэхащагъ.

Мыщ фэгъэхьыгъэ зэхахьэм хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм лъэпкъ Іофхэмкіэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр, АР-м и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Шъэо Аскэр, республикэм ихэбзэгъэуцу ыкІи игъэцэкІэкІо къулыкъухэм, ведомствэ зэфэшъхьафхэм, общественнэ-патриотическэ организациехэм ялІыкІохэр, дзэм къулыкъу щызыхьынэу ащэщтхэр, республикэм иеджапІэхэм яапшъэрэ классхэм арыс кІэлэеджакІохэр, нэмыкІхэри.

АР-м идзэ комиссарэу Александр Авериным пэублэ псалъэ къышІызэ, гъэтхэ дзэ дэщыгъор тиреспубликэ зэрэщызэхащагъэм къытегущыІагъ. Ащ къызэриІуагъэмкІэ, мыгъатхэ зэкІэмкІи Адыгеим щыщ нэбгырэ 460-м ехъу дащынэу щыт.

Шъхьэлэхъо Аскэр АР-м и ЛІышъхьэу КъумпІыл Мурат ыцІэкІэ къэзэрэугъоигъэхэм шІуфэс къарихыгъ. Дзэм хэхъоныгъэхэр егъэшІыгъэнхэр непэ пшъэрылъ шъхьаІэу зэрэщытыр ыкІи ар къэралыгъом ипащэхэм зэрифэшъуашэу зэрагъэцакІэрэр къыхигъэщыгъ. Тихэгъэгу идзэхэр сыдигъуи кІочІэшхуагъэх, непи арэущтэу зэрэщытыр къыІуагъ. Мы Іофтхьабзэм ишІуагъэкІэ техникэ пэрытэу тиІэхэм, дзэм афэгъэхьыгъэу нахь игъэкІотыгъэ къэбар ныбжьыкІэхэм зэрашІэщтыр Шъхьэлэхъо Аскэр хигъэунэфыкІыгъ.

— Дзэ къулыкъур кІэлэ ныбжьыкІэм ищыІэныгъэ гъогу иедзыгъо шъхьаІэу щыт. Хъулъфыгъэ пэпчъ иунагъо, и Хэгъэгу къыІуахъумэнхэм фэхьазырын фае, — къыІуагъ Шъхьэлэхъо Аскэр. — Къулыкъур зыщышъухьыщт илъэсым къыкІоцІ щыІэныгъэм къыщышъушъхьапэжьыщт Іаджи зэжъугъэшІэщт, дзэм шъухэтыныр шъуисэнэхьатэу хъун ылъэкІыщт. Пытагъэ хэлъэу шъузекІу, шъукІочІэшхоу ыкІи шъхьэкІафэ къышъуфашІэу республикэм къэжъугъэзэжь. Дзэм кІощтхэ ныбжьыкІэхэм къулыкъур дэгъоу ахьынышъ, ядэжь къагъэзэжьынэу сафэлъаІо.

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Шъао Аскэр, генерал-майорэу А. Дорофеевыр, нэмыкІ хьакІэхэу Іофтхьабзэм къекІолІагъэхэр нэужым къэгущыІагъэх. КъыткІэхъухьэрэ ныбжьыкІэхэм, анахьэу къулыкъур ахьынэу къызэджагъэхэм, я Хэгъэгу шІу алъэгъоу, лІыбланэхэу, тинахьыжъхэм хэбзэ дахэу ахэлъыгъэхэр ащымыгъупшэхэу ягъогу рыкІонхэмкІэ мы Іофтхьабзэр щысэшІоу зэрэщытыр ахэм къаІуагъ.

Мы мафэм къулыкъур ахьынэу къызэджэгъэхэ ныбжьыкІэхэм нэпэеплъ шІухьафтынхэр аратыгъэх.

Джащ фэдэу ныбжьыкІэ движениеу «Юнармия» зыфиІорэм хэхьэгъэ кІэлэеджакІохэм ар къэзыушыхьатырэ бгъэхалъхьэхэр аратыжьыгъэх.

Лъэпкъ гвардием ихэушъхьафыкІыгъэ подразделение икъулыкъушІэхэм яІэпэІэсэныгъэ къагъэлъэгъуагъ. Мыгъэ апэрэу кинологхэм хьэхэр ягъусэхэу Іофтхьабзэм къыхэлэжьагъэх. Шъолъыр общественнэ организациеу «Адыгеим парашютнэ спортымкІэ и Федерацие» хэтхэр парашютхэмкІэ ошъогум къепкІэхыгъэх. Ащ нэмыкІэу дзэм щагъэфедэрэ техникэм, Іашэхэм къэзэрэугъоигъэхэр нэІуасэ афашІыгъэх.

НэкІубгъор зыгъэхьазырыгъэр ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай. Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

«ТекIоныгъэм идиктант» атхыщт

Политическэ партиеу «Единэ Россием» игукъэкIыкIэ урысые патриотическэ Iофтхьабзэу «ТекIоныгъэм идиктант» зыфиIорэм ипортал иIофшIэн ригъэжьагъ.

Къэралыгъо Думэм идепутатэу, мы проектым икIэщакIоу Александр Хинштейн къызэриIуагъэмкIэ, Iофтхьабзэм фэгъэхьыгъэ къэбарыр зэкIэ сайтым рагъотэщт.

Шъугу къэдгъэкIыжьын, «ТекIоныгъэм идиктант» Адыгэ Республикэм жъоныгъуакIэм и 7-м сыхьатыр 13.00-м Адыгэ къэралыгъо университетым инаучнэ тхылъеджапIэ щатхыщт.

Проектым изэхэщакIо диктантыр затхыхэ нэужми сайтым иIофшIэн лъагъэкIотэнэу мэгугъэ ыкIи нахь цIыфыбэ илъэс къэс къызэрэхагъэлэжьэщтым пылъыщтых. Ащ пае къэбар гъэшIэгъонхэр ыкIи тестыкIэхэр сайтым къырагъахьэхэзэ ашIыщт.

Щэрэхъыр куцэхэм агъэпытэ

Адыгэ-абхъаз театрэхэм я Дунэе фестивалэу «Кавказский меловой круг» зыфиIорэр мэлылъфэгъум и 22 — 28-м Мыекъуапэ щыкIуагъ.

Хэгъэгуищ, республики 7 Дунэе зэIукIэгъум хэлэжьагъ. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэу Аулъэ Юрэ ти ЛIышъхьэу КъумпIыл Мурат ыцIэкIэ театрэхэм яIофышIэхэм закъыфигъази, лъэпкъхэр зэфэзыщэгъэ Дунэе фестивалым зызэриушъомбгъурэр хигъэунэфыкIыгъ. Искусствэм ыбзэкIэ Дунэе зэхахьэм щызэдэгущыIагъэхэм яIофшIагъэ осэ ин министрэм фишIыгъ.

Абхъаз къэралыгъо театрэу С. Чанбэ ыцIэ зыхьырэм ипэщэ шъхьаIэу Нодар Чанбэ, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу И. Цэим ыцIэ зыхьырэм ихудожественнэ пащэу ХьакIэгъогъу Къэсэй, нэмыкIхэм зэхахьэм къыщаIуагъ театрэхэм яартистхэм яIэпэIэсэныгъэ зыкъырагъэIэтынымкIэ, драматургием хэхъоныгъэ фашIынымкIэ ащ фэдэ фестивальхэр егъэджапIэ зэрафэхъухэрэр.

«Кавказский меловой круг» зыфиIорэ Дунэе фестивалым инэпэеплъ тамыгъэ уегъэгупшысэ. Щэрэхъыр зэпымыоу мэчэрэгъу, къекIокIы. Куцэм уеплъыгъэ, щыIэныгъэм изэхъокIыныгъэхэр зэфахьысыжьых. Фестивалым итамыгъэ зытешIыхьэгъэ сыхьатхэр зэхахьэм хэлэжьагъэхэм шIухьафтын зэрафашIырэр Къ. ХьакIэгъогъум къыIуагъ.

Къыхагъэщыгъэхэр

Къыблэ Осетием и Къэралыгъо драматическэ театрэу К. Хетагуровым ыцIэ зыхьырэм иактрисэу Зарина Бекоевам хэушъхьафыкIыгъэ шIухьафтын фагъэшъошагъ спектаклэу «Антигонэм» Антигонэ ироль къызэрэщишIыгъэм пае.

Авар музыкальнэ-драматическэ театрэу Г. Цадасэ ыцIэ зыхьырэм иартистэу Ибрахьим Муртазалиевым шIухьафтын фашIыгъ. «Деляфруг ипсэлъыхъуиплI» зыфиIорэ спектаклым Исмахьилэ ироль артистым къыщишIыгъ.

Лъэпкъ шэн-хабзэхэр, бзэр къызэриухъумэхэрэм фэшI Чэчэн къэралыгъо театрэм Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ.

Дунэе классикэмрэ лъэпкъ шэн-хабзэхэмрэ зэпхыныгъэхэмкIэ спектаклэу «Кавказский меловой круг» зыфиIорэр зыгъэуцугъэ Къ. ХьакIэгъогъур къыхагъэщыгъ, Щытхъу тхылъ ратыжьыгъ.

«Актер ансамблэ анахь дэгъу» зыфиIорэр Къэбэртэе къэралыгъо драматическэ театрэу А. Шэуджэнцыкlум ыцIэ зыхьырэм фагъэшъошагъ. Спектаклэу «Таланты и поклонники» артистхэм къагъэлъэгъуагъ.

ЯтIонэрэ бзылъфыгъэ ролым икъэшIынкIэ Щытхъу тхылъыр республикэ Лъэпкъ театрэу И. Цэим ыцIэ зыхьырэм иартисткэу Шэрамыкъо Фатимэ фагъэшъошагъ.

Абхъаз къэралыгъо театрэм «Сценографие анахь дэгъу» зыфиIорэмкIэ Щытхъу тхылъыр фагъэшъошагъ. «Бернальд Альбэ иун» зыцIэ къэгъэлъэгъоным Виталий Кацбэ къыщыхагъэщыгъ.

Бзылъфыгъэ ролыр анахь дэгъоу къэзышIыгъэу къыхахыгъэр Уайкъокъо Асыет. Республикэ Лъэпкъ театрэм ар иактрис.

Хъулъфыгъэ ролыр анахь дэгъоу къэзышIыгъэр Дамалоев Казбек, Щэрджэс театрэм иартист.

Режиссер Iофыгъохэр анахь дэгъоу зыгъэпсыгъэу алъытагъэр Тамерлан Дзутцов — Къыблэ Осетием ирежиссер.

Фестивалым ипащэу Къуижъ Нэфсэт щытхъуцIэхэр къыдэзыхыгъэхэм афэгушIуагъ, шIухьафтынхэр аритыжьыгъэх. Фестивалым икIэухым артистхэм концерт къатыгъ.

ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Сурэтым итхэр: **Аулъэ Юр, Нодар Чанба, ХьакIэгъогъу Къэсэй.**

Мэкъумэщ хъызмэтым фэгъэхьыгъагъ

Студентхэм мэкъумэщ комплексым епхыгъэ проектхэу къагъэхьазырыгъэхэр зыщызэрагъэпшагъэхэ Урысые зэнэкъокъу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым щыкIуагъ.

Ар уцугъуищэу зэтеутыгъагъ. Гъэтхэпэ мазэм зэнэкъокъум хэлэжьэщтхэм тхылъхэр къатыгъагъэх. Ар апэрэ уцугъуагъ. Нэужым, мэлылъфэгъум и 2-м, ятIонэрэ уцугъом къыдыхэлъытагъэу заочнэ шIыкIэм тетэу зэнэкъокъугъэх. Тыгъуасэ, мэлылъфэгъум и 23-м, ящэнэрэ, аужырэ уцугъор апшъэрэ еджапIэм иконференц-зал щыкIуагъ.

Зэнэкъокъум хэлэжьэнхэу Адыгеим, Краснодар краим ыкIи Ростов хэкум гурыт профессиональнэ гъэсэныгъэ къэзытырэ учреждениеу арытхэм ястудентхэм тхылъхэр къатыгъагъэх. ПстэумкIи нэбгырэ 21-рэ зэрэхъущтыгъэр. Проектхэу ахэм къагъэхьазырыгъэхэм ятIонэрэ уцугъом 14 къащахахыгъ. Ахэр къэзыгъэхьазырыгъэхэр ары ящэнэрэм хэлэжьагъэхэр.

«Зоотехния и ветеринария», «Агрономия и агроинженерия», «Инновационные направления развития АПК» зыфиIорэ лъэныкъохэм афэгъэхьыгъагъэх студентхэм къагъэхьазырыгъэ проектхэр. Жюриеу ахэм уасэ афэзышIыгъэм АР-м мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ чIыгулэжьынымкIэ ыкIи къэкIыхэрэмкIэ иотдел ипащэу Абрэдж Эммэ, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ипроректорэу, философие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу Татьяна Овсянниковар, аграрнэ технологиехэмкIэ факультетым идеканэу, мэкъумэщ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу Шъхьэпэцэ Аслъан, мэкъумэщ продукциемикъыдэгъэкIын итехнологиехэмкIэ кафедрэм ипащэу, мэкъумэщ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, доцентэу Мамсыр Нурбый, чIыгугъэпсынымкIэ кафедрэм ипащэу, биологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, доцентэу Iэшъынэ Юныс хэтыгъэх.

Студентхэм япроектхэм анахь дэгъоу къахахыгъэхэр апэрэ, ятIонэрэ ыкIи ящэнэрэ степень зиIэ дипломхэмрэ шIухьафтынхэмрэкIэ къыхагъэщыгъэх. Апэрэхэм ахэмыфагъэхэу, ау ящэнэрэ уцугъом нэсыгъэхэм сертификатхэр къаратыгъэх.

Iофтхьабзэм ыуж студентхэр Адыгеим имэкъумэщ хъызмэтшIэпIэ пэрытхэм арагъэблэгъагъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Пенсиехэр

КъафэгушIуагъ, пшъэрылъхэр къыгъэуцугъэх

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд семинар-зэхэсыгъоу Москва щызэхищэгъагъэм хэлэжьагъ фондым и Къутамэу АР-м щыIэм ипащэу Къулэ Аскэрбый. Ащ Iофыгъо шъхьаIэу къыщыхагъэщыгъэхэр, пшъэрылъэу къагъэуцугъэхэр, анахьэу анаIэ зытырарагъэдзагъэхэр къыщиIотэжьыгъэх планернэ зэхэсыгъоу нэужым ежь зэхищэгъагъэм.

— 2019-рэ илъэсым пыкIыгъэ уахътэм зэшIохыгъэ хъугъэхэм, анахь шъхьаIэу Iофзыдэшlэгъэн фаехэм семинар-зэхэсыгъом щатегущыIагъэх, — къыIуагъ Къулэ Аскэрбый. — Пенсиехэм афэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэм зэхъокIыныгъэу фэхъугъэхэм къадэлъытагъэхэр, УФ-м и Президент Федеральнэ ЗэIукIэм фэгъэзэгъэ Джэпсалъэу мэзэе мазэм къышIыгъэм къыщыхигъэщыгъэхэм ягъэцэкIэн, цIыфхэр отделениехэм зэрарагъэблагъэхэрэр ары анахьэу тынаIэ зытырытагъэдзагъэхэр.

Къутамэм ипащэ къызэриIуагъэмкIэ, ПенсиехэмкIэ фондым иинтернет нэкIубгъо ыкIи порталэу «Госуслуги» зыфиIорэм ащагъэпсыгъэхэ «унэе кабинетхэмкIэ» фэIо-фашIэу агъэцакIэхэрэр мы илъэсым нахьыбэ ашIынхэу гухэлъ яI. Джащ фэдэу цIыфым законым фитыныгъэ къыритыгъэмэ, ащ пае лъэIу тхылъ къытын имыщыкIагъэу, ифэIофашIэхэр фэгъэцэкIэгъэнхэм (проактивное оказание услуг), гущыIэм пае, ахъщэ тын къыфэкIон фаеу щытымэ, ащ ежь иIоф къыхэмыхьэу фэгъэпсыгъэным, зегъэушъомбгъугъэными илъэсым къыкIоцI Iоф дашIэщт.

Къулэ Аскэрбый игуадзэхэм ыкIи подразделениехэм япащэхэм закъыфигъазэзэ, пенсиехэм афэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэм зэхъокIыныгъэу фэхъугъэхэм къадэлъытагъэхэр республикэм щыпсэухэрэм икъу фэдизэу алъыгъэIэсыгъэнхэм нахь гъэлъэшыгъэу Iоф дашIэнэу къариIуагъ. ПенсиехэмкIэ фондым и Къутамэу АР-м щыIэр Къыблэ федеральнэ шъолъырымкIэ апэрэ зэрэхъугъэм фэшI ар пстэуми къафэгушIуагъ. Ащ фэдэ осэ ин къызэрафашIыгъэм зэкIэ иIофышIэхэм яIахь зэрэхэлъым, республикэм ихэбзэ гъэцэкIэкIо, законихъухьэ органхэм Iоф зэрадашIагъэм ишIушIагъэуи зэрэщытым ыкIи нахьыбэу джыри пшъэрылъхэр къызэригъэуцухэрэр кIигъэтхъыгъ.

МэфэкI мафэхэм къызэратыщтыр

ЖъоныгъокIэ мазэм имэфэкI мафэхэм атефэу пенсиер е нэмыкI ахъщэ тынэу мазэ къэс къатырэр къызфэкIон фаеу хъухэрэм ар къызщаIэкIагъэхьащтыр фондым и Къутамэу АР-м щыIэм къыгъэнэфагъ.

ООО-у «Центр доставки пенсии» зыфиIорэм жъоныгъокIэ мазэм и 3-м къызфихьын фэягъэхэм джа мэфэ дэдэм, и 4-м ыкIи и 5-м къызIэкIигъахьэхэрэм и 4-м, и 6-м ыкIи и 7-м къызфихьын фэягъэхэм а мэфэ дэдэхэм, жъоныгъуакIэм и 8-м, и 9-м къызэратыхэрэм и 8-м, и 10-м ыкIи и 11-м къызфахьыхэрэм а мэфэ дэдэхэм къаIэкIагъэхьащт.

ЖъоныгъуакIэм и 13-м къыщыублагъэу мы Гупчэм пенсиехэр нахьыпэкIэ графикэу щыIагъэм тетэу къыхьыщтых.

Пенсиер е нэмыкI ахъщэ тыныр почтэмкIэ жъоныгъуакIэм и 3-м, и 4-м ыкIи и 5-м къызфахьынхэ фэягъэхэм и 4-м (шэмбэт маф), и 6-м ыкIи и 7-м къызэратыщтыгъэхэм – и 7-м (гъубдж), и 8-м ыкIи и 9-м къызфахьынхэ фэягъэхэм и 8-м (бэрэскэжьый) къаIэкIагъэхьащт.

ЖъоныгъуакIэм и 10-м къыщыублагъэу графикэу нахьыпэкIэ щыIагъэм диштэу почтэм ахъщэ тынхэр къыхьыщтых.

Банкым счетэу щыриIэм мазэм иапэрэ мэфипшIым къыхиубытэу зипенсие е нэмыкI ахъщэ тыныр къызфырагъахьэщтыгъэхэм жъоныгъуакIэм и 7-м къафэкIощт.

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд и Къутамэу АР-м щыIэм ипресс-къулыкъу.

УФ-м и Генеральнэ прокуратурэ кIэщакIо зыфэхъугъэ зэнэкъокъоу «Вместе против коррупции» зыфиIорэр къызэIуахыгъ.

Тыгъэгъусэмэ, тыпэшIуекIощт

IофтхьабзэмхэлажьэхэзышIоигъоуилъэс 14-м къыщегъэжьагъэу 35-м нэс зыныбжьхэм къолъхьэ тын-Iыхыным пэшIуекIорэ социальнэ рекламэ зэрыт плакаткIэ е видеороликкIэ ягупшысэхэр къыраIотыкIынхэу зэхэщакIохэр къяджэх.

IофтхьабзэмпшъэрылъэуиIэркъолъхьэтын-Iыхыным гумэкIыгъоу къыздихьырэм ныбжьыкIэхэм ямызакъоу, зыныбжь хэкIотагъэхэми анаIэ тырадзэныр ары.

Зэнэкъокъум хэлэжьэн шIоигъоныгъэ зиIэхэм официальнэ сайтэу УФ-м и Генеральнэ прокуратурэ иIэм нахь игъэкIотыгъэ къэбар къырагъотэн алъэкIыщт.

Армениер, Беларусь, Казахстан, Кыргызстан, Урысыер ыкIи Таджикистан зэгъусэхэу зэнэкъокъур рагъэкIокIы. Къэралыгъохэр зэкъотхэу мы гумэкIыгъом пэшIуекIонхэр ары пшъэрылъэу зыфагъэуцужьыгъэр.

Къолъхьэ тын-Iыхыным пэшIуекIогъэным и Дунэе мафэу тыгъэгъазэм и 9-м хагъэунэфыкIырэм ехъулIэу текIоныгъэ къыдэзыхыгъэхэр агъэшIощтых.

(Тикорр.).

ЦыхьэшIэгъунчъэ пкъыгъохэм шъуафэсакъ!

Адыгеим хэгъэгу кIоцI Iофхэмкlэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу къызэритыгъэмкIэ, жъоныгъокIэ мэфэкI мафэхэу къэблагъэхэрэм общественнэ рэхьатныгъэр къэухъумэгъэныр зэхэщэгъэнымкIэ хэгъэгу кIоцI Iофхэмкlэ органхэм якъулыкъушIэхэм зэрахьащт Iофтхьабзэхэр зэкIэ гъэнэфэгъахэх.

Адыгеим иполициерэ республикэм ыкIи къалэм ихэбзэухъумэкIо органхэмрэ аIэ зэкIэдзагъэу мы мафэхэм Iоф зэдашIэщт. ЦIыфыбэ зыщызэрэугъоирэ чIыпIэхэм анаIэ атырагъэтыщт. МэфэкI Iофтхьабзэхэр зыщыкIощтхэ объектхэр зэкIэ пэшIорыгъэшъэу ауплъэкIугъахэх.

ЦIыфыбэ зыщызэрэугъоирэ чIыпIэхэм, учреждениехэм, къатыбэу зэтет унэхэм ядэкIоягъэхэм, транспортым цыхьэшIэгъунчъэ пкъыгъохэр ащышъулъэгъунхэ ылъэкIыщт. Гу зылъышъутэгъэ пкъыгъор а чIыпIэм а уахътэм щымылъынэу щытмэ, шъунаIэ тешъумыдзэу къэшъумыгъан.

Транспортым ащ фэдэ пкъыгъо къыщыжъугъотыгъэмэ, исхэм яемэ шъукIэупчI, арэу щымытмэ, водителым макъэ ежъугъэIу.

Джащ фэд, адрэ чIыпIэхэу ыпшъэкIэ къыщытIуагъэхэми цыхьэшIэгъунчъэ пкъыгъохэр къазыщыжъугъотхэкIэ, полицием шъуфытеон фае.

Сыд фэдэ чIыпIэ щышъулъэгъугъэми, зыщышъумыгъэгъупш:

— къэжъугъотыгъэр къызэдэшъумых ыкIи шъумыгъэкощ;

— амал зэриIэкIэ зиер зэхэшъуф;

— ар зышъумыгъэунэфкIэ, псынкIэу полициемакъэежъугъэIу;

— цыхьэшIэгъунчъэ пкъыгъо къызэрэжъугъотыгъэр а чIыпIэм щыт цIыфхэм яжъугъашI ыкIи лъыкIотэнхэу яшъуIу;

— следственнэ-оперативнэ купыр къэсыфэ шъуеж.

Джыри зэ шъугу къэтэгъэкIыжьы!!!

Ны-тыхэр! ШъуикIэлэцIыкIухэм ящыIэныгъэкIэ ыкIи япсауныгъэкIэ пшъэдэкIыжь шъохьы. Сыд фэдэрэ пкъыгъуи (IалъмэкъмиI, тхылъыпIэ зэхэгъэпкIагъэми, джэгуалъэми) щынагъо зэрэпылъыр сабыйхэм агурыжъугъаIу. Ежь-ежьырэу ахэр къаштэхэ зэрэмыхъущтыр зэхяжъугъэшIыкI. ЯмынэIосэ цIыфхэм IалъмэкъхэрI, япкъыгъохэр охътэ гъэнэфагъэкIэ къэжъугъэгъунэу къышъуаIомэ, шъуемыуцуалI.

ОшIэ-дэмышIэ Iоф унагъор зыхафэкIэ, ащ исхэм зекIокIэ гъэнафэгъэхэр ашIэнхэ фае. Телефон зэпхыныгъэ унагъом имыIэмэ, зы чIыпIэм екIолIэжьынхэу агъэнэфэнэу щыт. Хъугъэ-шIагъэ къэхъумэ, апэрэ къэштэгъум зыдепхьыжьэщт документхэр пшIэнхэ фае. ГумэкIыгъом къыхэкIэу щтэным зешъумыгъэубыт!

ОшIэ-дэмышIэ Iоф къэхъумэ телефонэу шъузытеощтхэр:

+7(8772)5217-80-рэ, 52-85-29-рэ (Урысыем и УФСБ-у АР-м щыIэр).

+7(8772)59-64-00-рэ (АР-м и МВД).

ЗыкI номерхэр: **102-рэ, 112-рэ.**

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кIоцI Iофхэмкlэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу.

Экологичекэ Іофыгъу

Дунаим ихьалэмэтыгъ

Лъэпкъ тхылъеджапІэм игупчэу «Зеленая гостиная» зыфиІорэм зэхэсыгъо бэмышІэу щыІагъ.

Ар къытэшІэкІыгъэ дунаим идэхагъэ къиІотыкІыгъэным фэгъэхьыгъагъ. КъэкІырэ лъэпкъхэр, ямэхьанэ агурыгъэІогъэныр, чІыопсым икъэбзэныгъэ-дэхагъэ ухъумэгъэныр ащ къыдилъытэщтыгъ; волонтерхэм яшІэныгъэ а зэкІэмкІи зегъэушъомбгъугъэныр кІигъэтхъыщтыгъ.

Хабзэ зэрэхъугъэу, Іофтхьабзэм хэлэжьагъэх МКъТУ-м ландшафт архитектурэмрэ мэз Іофымрэкіэ ифакультет студентхэр, якІэлэегъаджэхэр, Адыгэ республикэ еджэпІэ-интернатым щеджэхэрэ кІэлэцІыкІухэу сэкъатныгъэ зиІэхэр.

МКъТУ-м экологиемкІэ ифакультет щеджэхэрэр яшІэныгъэхэмкІэ ягуапэу ахэм адэгощагъэх.

Зэхэсыгъом джащ фэдэу сурэт зэнэкъокъоу «Красота земли моей» зыфиІорэмкІэ зэфэхьысыжьхэр щашІыгъэх.

Іофтхьабзэр къызэІуихыгъ ыкІи зэрищагъ тхылъеджапІэм иотдел ипащэу Н. П. Плотнерчук. «Зеленая гостиная» зыфиІорэм иІофшІэн хэлэжьагъ чІыопс паркэу ТхьакІышхом ипащэу Шэуджэн Инвер.

(Тикорр.).

Адыгэ къэІуакІэхэр

Звери-хищники ХьакІэ-къуакІэхэр

Барс, гепард — хьэшыумыш, чэтыушыумыш

Барсук — чІыкъу, уашхэ (каб.)
Белка — чъыгышъхьэцыз, кІэпхъ (каб.)
Белый медведь — мышъэ фыжь
Водяная крыса — псышъуай, псы дзыгъуэшхуэ (каб.)
Волк — тыгъужъы, дыгъужь, мэзыхьэ (каб.)
Волчица — тыгъужъхьабз
Волчонок — тыгъужъхьажъу, тыгъужъщыр
Выдра — псыбланэ
Дикая кошка — мэзчэтыу
Дикобраз — пыжъкъэц, цыжьбанэ къэц (каб.)
Еж — пыжъы
Зайчонок — тхьакІумкІыхьэщыр
Заяц *(вообще)* — тхьакІумкІыхь
Зверь-хищник — хьакІэкъуакІ
Землеройка — цыгъопэцІыцІ
Крот — чІыхъумбый, щІыІуб (каб.)
Крыса — шъуае, дзыгъуэшхуэ (каб.)
Куница — цызэ, дзыдзэ (каб.)
Ласка — ужьы, ужьэ (каб.)
Лев — аслъан
Лев *(самец)* — аслъаныхъу
Лев *(самка)* — аслъаныбз
Лесная куница — къамылышъхьэцыз
Лиса — баджэ
Лисенок — бэджэщыр
Лисица *(самка)* — бэджэбз
Львенок — аслъанщыр
Львица — аслъанан
Медведица — мышъэан
Медведь — мышъэ

Медведь (самец) — мышъэхъу
Медведь *(самка)* — мышъэбз
Медвежонок — мышъэщыр
Мифическое существо с собачьей головой и бычьим туловищем — хьэшъхьэцулъ, хьэщхьэвылъэ (каб.)
Морской кот — хычэтыу
Мышонок — цыгъощыр
Мышь — цыгъо
Норка — псысамыр
Прирученный волк — хьэтыгъужъ
Рысь — мэзкъатыхъу, былътырыку (каб.)
Слепой крот — чІыхъумбыйнэшъу, щІыІубнэф (каб.)
Слепыш — чІыцыгъонэшъу
Соболь — къундуз
Сурок — елэн
Тигр — къэплъан

Тигренок — къэпланщыр
Тигрица — къэплъанан
Хомяк, суслик — жумэрэн
Хорек — чІыхьажъу
Черно-бурая лиса — бэджапцІэ, бажапцІэ (каб.)
Шакал — бэджэшъ, хьаІуцыз, хьэІуцыдз (каб.)

Хырыхьэхэр

Гъогу нэпцэ уцым цы мыутыгъэ хэлъ. ***(ТхьакІумкІыхь).***

Зышъхьэ мат, зыпчэ дахэ, зыкІэ пІырагу. ***(Аслъан).***

Мэл кІэпэ еш, мэз къэушъыхь. ***(Тыгъужъ).***

Нэтыжъые лы из. ***(Цыгъо).***

Чъыгышъхьэм щэшакІо, шакІом къеукІы. ***(Мэзкъатыхъу).***

ЧІы чІэгъым лэгъупжъые къыщэжъо. ***(ЧІыхъумбыйнэшъу).***

Іаеу бзыгъэ, пытэу дыгъэ. ***(Пыжъы).***

ГущыІэжъхэр

Аслъаныр агъасэ, къэплъаныр Іасэ ашІы.

Аслъаныбз бгъэгубжымэ, шъобж хэпхын.

Аслъаныр тыгъужъым ыуж мэлым еІэщтэп.

Баджэм ышъо ипый.

Баджэм тыгъужъибл егъапцІэ.

Зэдэзыштэрэ Іэхъогъумкіэ тыгъужъыр щынагъоп.

Къэмыкіыгъэ куандэм тхьакІумкІыхьэ хэс.

Лэжьэнкіэ чІыкъу, шхэнкіэ тыгъужъы.

Мышъэ чъыягъэ къэмыгъэущ, лІы мыщынэ умыгъэгубж.

Мышъэм пкІашъэр зытефэм гъумыгъугъэ, етІэгъоир зытефэм ыІон ышІэжьыгъэп.

Мэзчэтыур ыпакІэкІэ къашІэжьы.

Ныбджэгъу фэдэу мэзекІо, тыгъужъ фэдэу мэцакъэ.

Тыгъужъыр зыдэмыхьэгъэ къуладжэм лы диз.

Хьэтыгъужъыр сыд фэдизэу бгъэтхъагъэми, мэзымкІэ маплъэ.

Цыгъорэ шъуаерэ зэдеІэмэ, къое кІэдашъхьэр тырачы.

Цызэм фэдэу зекІо, чэтыум фэдэу зыгъаз.

Шъоум ращэлІэн амылъэкІызэ мышъэм ытхьакІумэхэр гуатхъыгъэх, къафыІумыкІыжьызэ ыкІэ патхъыгъ.

* * *

Махъушэм елъытыгъэмэ, псы емышъоу цыгъошхом нахьыбэрэ ыщыІэн елъэкІы.

Пыжъым ыгу такъикъым шъищ фэдизрэ къытео.

Е пшІэу шІу ущымыгугъ

(Пшыс)

Зэгорэм хьакІэ-къуакІэмэ япщ Аслъаныр сымэджэ хьылъэ хъугъэ. Мэзым щыпсэурэ хьакІэ-къокІэ пстэури цІыкІуи ини къэмынэу сымэджаплъэ Аслъаным игъочІэгъ къэкІуагъэх, яшъыпкъагъ, сымаджэм кІэупчІагъэх. Ау а пстэумэ Баджэр къахэфагъэп. Ащ Іофышхо иІагъ: чэтмэ ичІыфэ къаІихыжьыщтыгъ.

Мафэ горэм Тыгъужъыр кІэупчІакІо къызэкІом, Аслъан сымаджэм риІуагъ:

— О зиусхьан, мы тимэз хэс хьакІэ-къокІэ пстэуми о лъэшэу шІу уалъэгъу, лъытэныгъэшхуи къыпфырЯІ, узэрэсымаджэри лъэшэу агу хэкІы. Пстэури сымэджаплъэ къыпфэкІуагъ, ау зыгорэм зыкІи ушІоІофэп, зыпарэкІи къыплъыкІуагъэп ыкІи къыпкІэупчІагъэп.

— Хэт ар? — ыІуи Аслъаныр къеупчІыгъ.

— Баджэр ары, — ыІуагъ Тыгъужъым.

— Ащ ифэшъуашэ сэ езгъэгъотын! — Аслъаныр лъэшэу губжыгъэ.

Тыгъужъымрэ Аслъанымрэ аІуагъэр ЧІыкъом зэхихыгъэти, Баджэм риІотэжьыгъ. Адрэр ежьи пщы сымаджэм дэжь кІуагъэ.

— Сыда сэщ нахь Іофэу о уиІэр? Сыд пае джынэс садэжь укъэмыкІуагъа? — ыІуи Аслъаныр къыфилъыгъ.

— О типщышхоу зиусхьан, о усшІомыІофымэ сэ хэта сшІоІофыщтыр? О уиІофыба сэ джынэс сыкъэкІон сэзымыгъэлъэкІыгъэр. Адрэ къэкІогъэ пстэумэ афэдэу сэри сыкъэкІон, сыкъыпкІэупчІэ фэдэу бэшІагъэу зезгъэшІын слъэкІыни, ау ащ ишІуагъэу къыокІын шІагъо щыІэп, зиусхьан. Арыти, сежьэу Іэзэгъу сылъыхъумэ нахьышІу сІуи, сежьи Іазэхэм заІузгъэкІагъ, — ыІуагъ Баджэм.

— Къэбгъотыгъа адэ Іэзэгъу? — ыІуи Аслъаныр къеупчІыгъ.

— Къэзгъотыгъ, — ыІуагъ Баджэм. — Тыгъужъым ылъэкъо кІэн къыхябгъэхэу пшхымэ ухъужьыщт.

Аслъаным унашъо ышІи, псынкІэу Тыгъужъым ылъакъо кІэныр хахыгъ. ХьакІэ-къуакІэмэ япщы ар ышхыгъ. ЛъэкъуищкІэ кІожьынэу Тыгъужъыр ежьэжьыгъ. Баджэм ащ ыпэ зыкъыригъэфагъ.

— Сыд къыпщышІыгъэр, Тыгъужъ? — ыІуи ыгъэшІагъо фэдэу еупчІыгъ.

— «Е пшІэу шІу ущымыгугъ» аІуагъ. Еу сшІагъэм джар къысфихьыгъ, — къыриІожьыгъ Тыгъужъым.

1941 – 1945-рэ илъэсхэм щыIэгъэ Хэгъэгу зэошхом ТекIоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 74-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ мэфэкI Iофтхьабзэу зэхащэщтхэр

Мазэр, мафэр	Уахътэр	Iофтхьабзэр зыфэдэр	Iофтхьабзэр зыщызэхащэщт чIыпIэр
Жъоныгъуакlэм и 1-м	11.30	Республикэ шыгъачъ	къ. Мыекъуапэ, Мыекъопэ шыкъэгъэчъапI
жъоныгъуакlэм и 2-м	11.00-15.00	Кушъхьэфэчъэ спортымкlэ фестиваль	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр
жъоныгъуакlэм и 2 – 3-м	16.00	Социальнэ фэIо-фашlэхэр зыфагъэцакlэхэрэм кинофильмхэр къафагъэлъэгъощтых	къ. Мыекъуапэ
жъоныгъуакlэм и 3-м	11.00-14.00	Заом (Iофшlэным), УIэшыгъэ Klуачlэхэм, хэбзэухъумэкIо къулыкъухэм яветеранхэр Урысыем и ДОСААФ идзэ-патриотическэ клубхэм я Ассоциацие хэтхэм, Адыгэ Республикэм июнармейскэ отрядхэм ахэтхэм аIукlэщтых	къ. Мыекъуапэ, Урысыем и ДОСААФ ВПК-мкlэ и Гупч
жъоныгъуакlэм и 4-м	9.00-14.00	МэфэкI ермэлыкъ	къ. Мыекъуапэ, ур. Советскэр (ТекIоныгъэм иур. къыщегъэжьагъэу пер. Красноармейскэм нэс)
жъоныгъуакlэм и 6 – 8-м	10.00	1941 – 1945-рэ илъэсхэм щыIэгъэ Хэгъэгу зэошхом иветеранхэу зисоциальнэ фэIо-фашlэхэр республикэ гупчэхэм зыгъэцакlэхэрэм адэжь кIощтых ыкIи мэфэкIымкIэ афэгушIощтых	Адыгэ Республикэм икъалэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэр
жъоныгъуакlэм и 6 - 7-м	9.00	2004 – 2005-рэ илъэсхэм къэхъугъэ шъэожъыехэм азыфагу зэнэкъокъоу «ФутболымкIэ СШОР» зыфIорэр щыкIощт	къ. Мыекъуапэ, стадионэу «Юность»
жъоныгъуакlэм и 7 - 8-м	10.00	Iофтхьабзэу «Хэти тщыгъупшагъэп» зыфIорэр зэхащэщт (Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм гъомылапхъэхэр зэрылъ Iалъмэкъхэр аратыщтых)	Адыгэ Республикэм икъалэхэмрэ ирайонхэмрэ ямуниципальнэ образованиехэр
жъоныгъуакlэм и 7-м	11.00	Зыныбжь илъэс 14 икъугъэхэм мэфэкI шIыкIэм тетэу паспортхэр аратыщтых	къ. Мыекъуапэ иадминистрацие изал цIыкIу
жъоныгъуакlэм и 7-м	10.00	Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ Хэгъэгу зэошхом иветеранхэр регъэблагъэх	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ Республикэм и Правительствэ зычIэт Унэр
жъоныгъуакlэм и 8-м	12.00	1941 – 1945-рэ илъэсхэм щыIэгъэ Хэгъэгу зэошхом ТекIоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 74-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ игъэкIотыгъэ зэIукIэрэ литературнэ-музыкальнэ композициерэ	къ. Мыекъуапэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние
жъоныгъуакlэм и 8-м	10.00	Къэчъэнымкlэ къалэу Мыекъуапэ ичемпионат	къ. Мыекъуапэ, ур. Краснооктябрьскэр
жъоныгъуакlэм и 8-м	18.00	Творческэ коллективхэм яконцертэу «Встречай весну Победы!» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (эстрадэ шъхьэихыгъэу «Ракушка» зыфIорэм дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	10.00	1941 – 1945-рэ илъэсхэм щыIэгъэ Хэгъэгу зэошхом щыфэхыгъэхэм афагъэпсыгъэ Гупчэ мемориалым къэгъагъэхэр кIэлъыралъхьащтых	къ. Мыекъуапэ, Гупчэ мемориалыр
жъоныгъуакlэм и 9-м	12.00	1941 – 1945-рэ илъэсхэм щыIэгъэ Хэгъэгу зэошхом ТекIоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 74-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ демонстрацием Мыекъопэ чIыпIэ гарнизонымрэ хэбзэухъумэкIо къулыкъухэмрэ яподразделениехэр хэлэжьэщтых	къ. Мыекъуапэ, В. И. Лениным ипчэгу
жъоныгъуакlэм и 9-м	12.00	Урысые патриотическэ Iофтхьабзэу «МыкIодыжьыщт полк» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, ур. Краснооктябрьскэр/ ур. Пионерскэр
жъоныгъуакlэм и 9-м	12.30-15.00	Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэр агъэшхэщтых; къалэм итворческэ коллективхэм яконцертэу «На солнечной поляночке» зыфIорэр; интерактивнэ фотозонэу «Моя весна – моя Победа!» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (шахмат клубым дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	11.00	Искусствэхэмкlэ кIэлэцIыкIу еджапIэхэм къякIуалIэхэрэм яIэшIагъэхэм якъэгъэлъэгъонэу «Я помню, я горжусь!» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр, гупчэ аллеер
жъоныгъуакlэм и 9-м	11.00	IэпэщысэхэмяшIынкIэ кIэлэцIыкIухэм апае мастер-классэу «Символы Победы» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (эстрадэ шъхьэихыгъэу «Ракушкэм» дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	12.00-14.00	Гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ учреждениехэм якIэлэцIыкIу творческэ коллективхэм яконцертэу «Голос Победы в сердцах поколений!» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (дэхьапIэм пэблэгъэ эстрадэ шъхьэихыгъэм дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	13.00-14.30	Поэтическэ аллеу «Пусть вечно славим мы Великий Май Победы!» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (эстрадэ шъхьэихыгъэу «Ракушкэм» дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	15.00-16.30	Народнэ творчествэм икъэлэ фестиваль хэлэжьагъэхэм якIэух гала-концертэу «Ветеранхэр агукIэ жъы хъухэрэп» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (эстрадэ шъхьэихыгъэу «Ракушкэм» дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	17.00-18.00	Муниципальнэ духовой оркестрэм имэфэкI концертэу «Фанфары Победы» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (эстрадэ шъхьэихыгъэу «Ракушкэм» дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	17.00	Къашъохэмкlэ флешмобэу «Вальс Победы» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (дэхьапIэм пэблэгъэ эстрадэ шъхьэихыгъэм дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	17.10-18.55	МэфэкI концертэу «Победы праздничный салют!» зыфIорэр	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (дэхьапIэм пэблэгъэ эстрадэ шъхьэихыгъэм дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	19.00	Зэрэ Урысыеу такъикъэ щышъыгъощтых	Адыгэ Республик
жъоныгъуакlэм и 9-м	19.00	Адыгэ Республикэм иартистхэм ямэфэкI концерт	къ. Мыекъуапэ, В. И. Лениным ипчэгу
жъоныгъуакlэм и 9-м	19.10	ОрэдхэмкIэ флешмобэу «Этот День Победы!» зыфIорэм ТекIоныгъэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ орэдыр къыщаIощт	къ. Мыекъуапэ, къэлэ зыгъэпсэфыпlэ паркыр (дэхьапIэм пэблэгъэ эстрадэ шъхьэихыгъэм дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	19.30	Художественнэ фильмэу «Т-34» зыфIорэр къагъэлъэгъощт	къ. Мыекъуапэ, зыгъэпсэфыпlэ къэлэ паркыр (эстрадэ шъхьэихыгъэу «Ракушкэм» дэжь)
жъоныгъуакlэм и 9-м	22.00	МэфэкI мэшIоустхъу	къ. Мыекъуапэ, В. И. Лениным ипчэгу

Атлетикэ онтэгъур

Дышъэ, тыжьын…

Урысыем икІэлэеджакІохэм яя IX-рэ Спартакиадэ хэхьэрэ зэнэкъокъухэр Анапэ районым ипсэупІэу ШІуикъо щыкІуагъэх.

Сурэтым итыр: **хьатыгъужъыкъое еджакІоу Хьабый Хъусен зэнэкъокум къыщыфэгушІох.**

Къыблэ шъолъырым икІэлэеджакІохэм язэхахьэ Адыгэ Республикэм атлетикэ онтэгъумкІэ испорт еджапІэ зыщызыгъасэхэрэр хэлэжьагъэх, хагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдахыгъэх.

Хьабый Хъусен, кг 81-рэ, дышъэр къыфагъэшъошагъ. Хьатыгъужъыкъое батырым апэрэ чІыпІэр къыдихыным фэшІ икъулайныгъэ дэгъоу ыгъэфедагъ. Краснодар краим, Ростов хэкум, нэмыкІхэм къарыкІыгъэхэр пхъашэу къенэкъокъугъэх. Хъ. Хьабыим нахьыпэкІэ зэІукІэгъу инхэм медальхэр бэрэ къащимыхьыщтыгъэми, иІэпэІэсэныгъэкІэ къахэщыгъ. Нарт шъаом игуетыныгъэ тренер цІэрыІохэм агъэшІэгъуагъ.

Елизавета Толмачевам, кг 76-рэ, дышъэр къыхьыгъ. Артем Горловым, кг 73-рэ, тыжьыныр къызэрэдихыгъэм имызакъоу, Урысыем спортымкІэ имастер хъунымкІэ шапхъэхэр зэрэригъэкъугъэхэм фэшІ тигъэгушІуагъ. Батырыр ышнахьыжъэу Александр егъасэ.

ХьакІэмызэ Сыхьатбый, кг 49-рэ, Чэужъ Астемир, кг 67-рэ, Семен Егоровым, кг 89-рэ, ящэнэрэ чІыпІэхэр къахьыгъэх, джэрз медальхэр къафагъэшъошагъэх.

Тренерхэу Чэмбэхъу Анзор, Сихъу Аслъан, Александр Горловым, Владимир Драневым, Хьагъур Хьалимэ тиныбжьыкІэхэр агъасэх. Республикэм атлетикэ онтэгъумкІэ испорт еджапІэ ипащэу, спортымкІэ дунэе класс зиІэ мастерэу Сихъу Рэмэзан зэнэкъокъум исудьяу щытыгъ. Ащ къызэрэтиІуагъэу, 2002 — 2004-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кІэлэеджакІохэр Анапэ районым щызэІукІагъэх. НыбжьыкІэхэм яІэпэІэсэныгъэ хагъэхъонымкІэ зэхэщакІохэм яІофыгъохэр дэгъоу агъэцэкІагъэх.

Краснодар краим ихэшыпыкІыгъэ командэ апэрэ чІыпІэр къыдихыгъ, Ростов хэкур ятІонэрэ хъугъэ. Адыгэ Республикэм ящэнэрэ чІыпІэр къыфагъэшъошагъ. ЯІэпэІэсэныгъэкІэ къахэщыгъэ спортсменхэр Урысыем и Спартакиадэ икІэух зэнэкъокъу хэлэжьэщтых.

Гандбол. Суперлигэр

ТекІоныгъитІу

«Адыиф» Мыекъуапэ — «Алиса» Уфа — 25:19.
Мэлылъфэгъум и 26-м Мыекъуапэ щызэІукІагъэх.
«Адыиф» — «Луч» Москва — 33:20.
Мэлылъфэгъум и 28-м Мыекъуапэ щызэІукІагъэх.

Я 9 — 11-рэ чІыпІэхэм ащыІэхэ командэхэр Мыекъуапэ щызэІукІагъэх. «Адыифым» текІоныгъи 2 къыдихыгъ. Къэлэпчъэ Іутэу М. Кушнырь, А. Дворцеваяр, К. Дьяченкэр, И. Неупокоевар, нэмыкІхэри дэгъоу ешІагъэх.

Ящэнэрэ къекІокІыгъор Москва щыкІощт. «Адыифым» текІоныгъитІу къызихьыкІэ, я 9-рэ чІыпІэр къыдихыщт.

Сурэтым итхэр: **«Адыифыр» «Алисэм» ІукІагъ.**

Футбол. Урысыем изэнэкъокъу

«Мэщыкъом» непэ дешІэщт

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Урожай» Краснодар — 2:3.
Мэлылъфэгъум и 27-м Мыекъуапэ щызэдешІагъэх.
«Зэкъошныгъ»: Гиголаев, Ахмедханов, Ещенко, Кадимов, Къонэ, Кирьян, Мамонов, Катаев, Домшинский (Іащэ, 82), Черов, Юрченко (Делэкъу, 68).
«Зэкъошныгъэм» хэтхэу къэлапчъэм Іэгуаор дэзыдзагъэхэр: Ахмедханов — 9, Къонэ — 63 (пенальтикІэ).

«Зэкъошныгъэр» ыпэкІэ илъыгъ. Гупчэм ащыпхырыкІи, Ризван Ахмедхановыр къэлапчъэу метрэ 16-м нахьыбэкІэ зыпэчыжьэм дауи, хъагъэм Іэгуаор ридзагъ. «Урожаир» пчъагъэм емызэгъэу бэрэ ыпэкІэ къылъыкІуатэщтыгъ, къэлапчъэм ешІакІохэр пэчыжьэхэу гъогогъуитІо Іэгуаор дадзагъ. «Зэкъошныгъэм» икапитанэу Къонэ Амир пенальтикІэ пчъагъэр зэфэдиз зешІым, зэІукІэгъур нахь гъэшІэгъон хъугъэ. Командэхэр яшъыпкъэу текІоныгъэм фэбанэщтыгъэх. ЗэІукІэгъур аухынымкІэ такъикъи 4 фэдиз къэнагъэу «Урожаим» иешІакІоу В. Сысуевым «Зэкъошныгъэм» икъэлапчъэ Іэгуаор къыдидзагъ, 3:2-у Краснодар къикІыгъэхэм ахьыгъ.

ЕшІэгъухэр

Я 25-рэ ешІэгъухэм якІэуххэр зэтэгъапшэх.

«Чайка» — «Волгарь» — 1:0, «Спартак» Вл — «Академия» — 3:0 (ешІагъэхэп), «Ангушт» — «Черноморец» — 0:3, «Биолог» — «Спартак» Нч — 0:3, СКА —«Легион» — 0:1, «Динамо» — «Краснодар-3» — 3:1.

ЧІыпІэхэр

1. **«Чайка» — 57**
2. **«Урожай» — 57**
3. **«Волгарь» — 49**
4. **«Черноморец» — 40**
5. **«Зэкъошныгъ» — 36**
6. **«Биолог» — 34**
7. **«Спартак» Нч — 34**
8. **«Легион» — 34**
9. **«Спартак» Вл — 28**
10. **«Мэщыкъу» — 25**
11. **«Динамо» — 24**
12. **«Краснодар-3» — 24**
13. **СКА — 18**
14. **«Ангушт» — 14**
15. **«Академия» — 9.**

Я 26-рэ зэІукІэгъухэр

4.05, шэмбэт

«Спартак» Нч — «Чайка»
«Ангушт» — СКА
«Волгарь» — «Зэкъошныгъ»
«Динамо» — «Урожай»
«Краснодар-3» — «Мэщыкъу»
«Черноморец» — «Биолог».

ШъунаІэ тешъудз, жъоныгъуакІэм и 11-м «Зэкъошныгъэр» «Спартак» Налщык Мыекъуапэ щыІукІэщт.

«Зэкъошныгъэр» «Мэщыкъу» Пятигорск непэ Мыекъуапэ щыдешІэщт. Зэнэкъокъур мафэм сыхьатыр 4-м Адыгэ республикэ стадионым щырагъэжьэщт. ЗэхэщакІохэм футболыр зышІогъэшІэгъонхэр ешІэгъум еплъынхэу рагъэблагъэх. Стадионым сатыушІхэм Іоф щашІэщт, орэдхэр щыжъынчыщтых.

НэкІубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыІэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм къаІихырэр А4-кІэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкІэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цІыкІунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкІегъэкІожьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъыІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ООО-у «Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр, 268

ЗэкІэмкІи пчъагъэр 4300
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 835

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьаІэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхьаІэм игуадзэр
МэщлІэкъо С. А.

ПшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр
ЖакІэмыкъо А. З.